

Podvinky

Ještě nedávno jsem byla na slovo **podvinky** tak trochu alergická – u nás se vždycky hovořilo pouze o **vzorech na paličkování**, případně zkráceně o **vzorech**. Sice jsem věděla, že slovo **podvinek** existuje, ale dobrovolně bych je nikdy nepoužila, podobně jako některé jiné názvy. Všem, kteří pocházejí z jiných oblastí České republiky, se omlouvám, ale pro mě je moucha prostě moucha, výrazy lístek nebo lísteček ještě snesu, ale nepoužila bych je, a ze slova *lístkovina* mi vyloženě naskakuje husí kůže. Teď jsem se dotkla krajkářského názvosloví, které by jistě také stálo za prozkoumání, já se ovšem vrátím k podvinkům. Po nějakém čase provozování svých internetových stránek www.lace.cz jsem si povšimla, že když krajkářky na internetu hledají vzory na paličkování, hledají právě podvinky. Sama vzory na paličkování navrhuji, kreslím, publikuji a nabízím k prodeji, takže mi nezbývá, než se tomuto trendu přizpůsobit – a musím uznat, že už jsem slovo podvinky vlastně vzala na milost. Mimo jiné jsem si v roce 2013 založila internetovou stránku www.podvinky.cz, jejímž prostřednictvím bych chtěla své (a jednou možná nejen své) podvinky nabízet.

Příruční slovník jazyka českého (dostupný na internetu) uvádí pod heslem **podvinek**, že se jedná o „*na papíru nakreslený vzor, který se navíjí na válec při ručním paličkování krajek*“. To navíjení na válec vypadá dost sofistikovaně, když vezmeme v úvahu, že je to vlastně pytel sena, ale budiž. Mě právě teď zajímá spíše podvinek jako takový – jak vypadá dnes, jak vypadal dříve, proč a jak se měnil v průběhu času. Jaké náležitosti mít musí a co je naopak zbytečné, jaké informace z něho lze vyčíst a co si musí každá krajkářka domyslet či dotvořit sama, jak s ním lze dále nakládat (tedy fyzicky, nikoliv z právního hlediska, to je zase jiná problematika), jakým způsobem se podvinky množí dnes a jak se množily dříve. Jako autorka si pochopitelně přeji, aby se podle mého podvinku ostatním dobře paličkovalo – setkávám se ovšem s velmi širokým rozpětím požadavků na podvinek, a to nejen tady, ale i v zahraničí. Jinak řečeno, někomu stačí k vykouzlení úžasně krajky jen velmi hrubý náčrt, jinému nepomůže ani podrobný návod na dvě stránky.

Když mi někdy na jaře 2013 zavolala jedna paní až se Slovinska s tím, že nesehnala přesně ty samé nitě, které jsem použila já, a to dokonce ani přímo u jejich tureckého výrobce, tak co tedy má dělat, docela mě to šokovalo. Copak ona si neporadí? Já přece použiju cokoliv, co má podobnou sílu, případně nějaký ten pár přidám či uberu, zkrátka to nějak vyřeším. Často ani přesně

nevím, jak se nitě, které právě používám, jmenují, natož abych znala jejich výrobce, číslo barvy, číslo šarže a já nevím co dalšího. Když vytvářím podvinek určený k prodeji, je pro mě dohledání těchto údajů často tou nejméně příjemnou fází práce. Na druhou stranu vím, že i německé krajkářky bývají bezradné, když neseženou přesně ten samý materiál, z něhož byla vyrobena originální předloha. Sama to moc nechápu – když mám doma plné skříně klubek, nebudu přece zbytečně kupovat další kvůli jedné krajkce. Navíc snad při ručním paličkování krajek nejde o to, vytvářet naprosto přesné kopie. Vždycky jsem si myslela, že je na paličkování hezké právě to, že si člověk může některé krajky nebo jejich části přizpůsobit podle svého vkusu či názoru. Otázka je, zda ho každý má... V této souvislosti jsem si tedy začala všimnat, jak se ke zpracování podvinků a návodů stavějí ostatní autorky a autoři, a přišla jsem na řadu zajímavých detailů, k nimž bych se prostřednictvím tohoto článku ráda vyjádřila.

Kromě toho bych velmi uvítala komentáře, názory a podněty krajkářek, které paličkují podle zakoupených podvinků různých autorů a autorek. Za posledních 25 let jsem podle jiného než vlastního podvinku paličkovala jen opravdu výjimečně, takže mi tento pohled na věc v podstatě schází a není pro mě snadné se do takové situace vžít. Vaše reakce uvítám.

Než začnu komentovat jednotlivé ukázky, ráda bych poznamenala, že nemám žádné odborné vzdělání v oboru ručně paličkováná krajka ani v žádném jiném textilním oboru, takže vše, co zde uvedu, vychází pouze z mých dosavadních zkušeností a znalostí, které jsem nabyla během své činnosti. Zdrojem mých informací je z největší části mé rodinné zázemí. Výběr ukázek, které uvádím, je ryze subjektivní, rozhodně není reprezentativní ani ucelený. Čerpám z toho, co mám k dispozici sama nebo v rámci své rodiny, a samozřejmě chápu, že můj pohled je určitým způsobem limitovaný a že ho nelze porovnávat s rozhledem a možnostmi odborníků, kteří mají k dispozici rozsáhlé archivy a sbírky.

Narodila jsem se v roce 1973, moje maminka v té době pracovala ve VKV Vamberk (pod zkratkou VKV se skrývá název Vamberecká krajka Vamberk) jako domácí krajkářka, takže velkou část mého dětství provázely bílé nakreslené vzory na modrých papírech, které se tehdy ve VKV množily a krajkářkám přidělovaly. Tato technologie je pravděpodobně mnohem starší a já se k ní v tomto textu ještě vrátím.

Mnohem později jsem se dozvěděla, že modrým vzorům předcházely vzory na přešpánu, ať už jenom vypíchané, pokreslené přímo nebo polepené průhledným papírem s nakresleným vzorem. Ačkoliv právě „papírky“ na vláčkové krajky mohou ledaskoho vyděsit, protože na nich kromě vypíchaných dírek není vidět vůbec nic, jedná se v podstatě o geniální systém – na tomtéž papírku lze totiž upalíčkovat jakoukoliv vláčkovou krajku, ovšem její vzor musí mít krajkářka v paměti, případně před očima v podobě již hotové krajky. Rozmnožit takový předpíchaný papírek je možné na první pohled poměrně snadno – vložíme pod něj další vrstvu papíru a každou jednotlivou díрку propíchneme. Propíchnout přešpán ale není právě snadné, párkrát to zvládne sice každý, ale v takovém běžném 70 centimetrů dlouhém a 10 centimetrů širokém papírku budou těch dírek tisíce. Údajně proto byli vypichování přešpánových papírků pověřováni muži. Předpokládám také, že se opakovaným přepichováním těchto papírků postupně ztrácela přesnost jejich rastru – ono se to nezdá, ale každý zlomek milimetru hraje svou roli. Drobné nepřesnosti lze pozorovat i na papírcích, které mám k dispozici.

Podobně vypadají další papírky, na nichž se kdysi paličkovaly různé jiné metrové krajky. Nemám k dispozici nic, podle čeho bych je mohla datovat, ale klidně mohou být sto a více let staré. Zde ovšem vyvstává jeden zásadní problém – když není k mání vzoreček hotové krajky (nebo alespoň fotografie), dá rekonstrukce takového vzoru opravdu hodně práce. Pokaždé se to nemusí podařit, a když už to člověk nějak vymyslí, nikdy nemá jistotu, že je jeho krajka přesně taková, jak se paličkovala původně. Sama

jsem se před časem o několik takových rekonstrukcí pokusila (výsledky jsou k dispozici na mých internetových stránkách), ale nemohu zaručit, že se původně paličkovaly přesně tak. Přitom jsou některé papírky poměrně hodně opotřebované, takže lze předpokládat, že se na nich upaličkovalo mnoho metrů krajek.

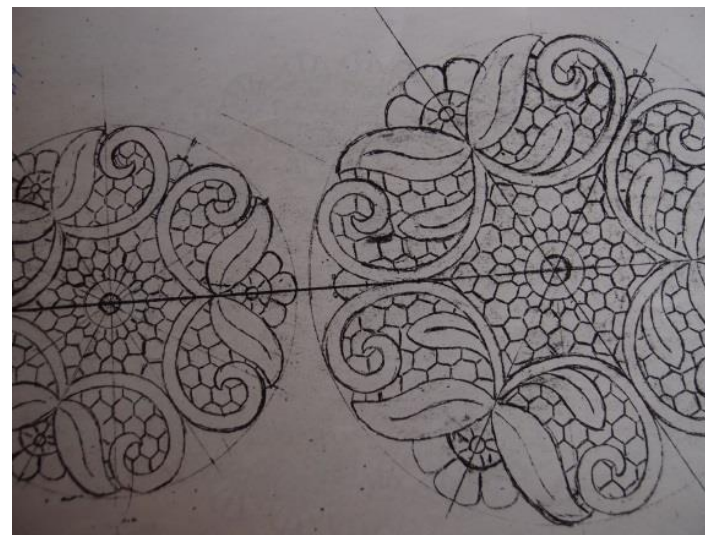
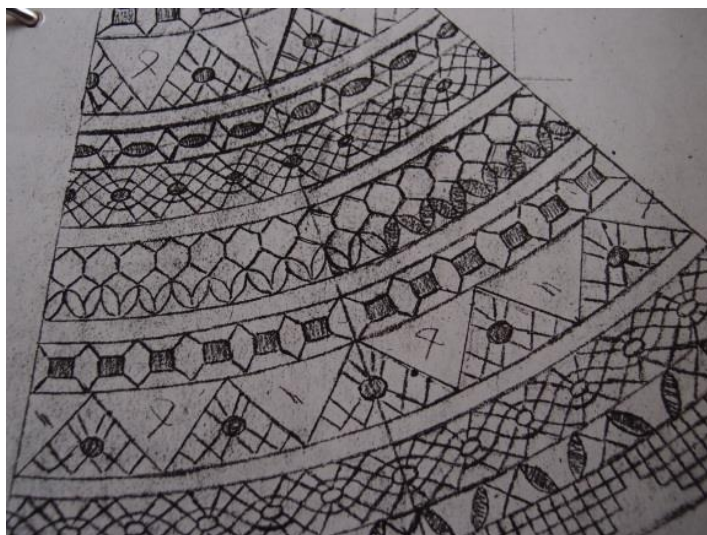
Mezi těmito papírky mě zaujal jeden, který je už na první pohled jiný – přešpán je polepený bílým papírem, který je na omak jakoby voskovaný. Svým vzhledem mi připomíná doby, kdy jsme ve školce a ve škole přejížděli měkkou tužkou po papíře položeném třeba na pařezu stromu, až nám krásně vynikly jeho letokruhy. Zdá se mi, jako by byl tento vzor okopírovaný z hotové krajky nějakou podobnou metodou – už jen podle toho nerovného okraje. Ten se krajkářka zjevně snažila trochu srovnat pravidelnějším pícháním, ale kdo ví, jak moc se jí to podařilo. Bohužel netuším, jaká barva byla k přenesení vzoru použita a jak ji na papírku zafixovali, aby nešpinila krajku (možná právě nějakým voskem).

Pravděpodobně ze stejné doby jako výše uvedené papírky na metrové krajky pocházejí také vzory deček a kusových krajek – ty na fotografii jsou konkrétně z jedné pozůstalosti v jižních Čechách. Jsou opět vypíchané do přešpánu či nějaké silnější lepenky, navíc je vzor předkreslený perem (tuší) přímo, někdy na tenkém průsvitném papíře, který je pak na přešpán či lepenku nalepený. Sice jen velmi schematicky, ale to nejdůležitější v podstatě zakresleno je.

Zda tyto vzory pocházely z nějakého oficiálního zdroje, tedy od nějakého profesionálního návrháře či kresliče, to mi bohužel není známo. Podle toho, co jsem měla dosud v rukou, usuzuji spíše na jejich rozmnožování podomácku. Z různých zdrojů se mi sešly podvinky na stejnou krajku, zpracované pokaždé jinak pečlivě. Zvláště některé jsou nakreslené a také vypíchané velmi ledabyly, až si říkám, jak asi mohla výsledná krajka vypadat... Jiné jsou naopak poměrně dost pravidelné a pečlivě rozkreslené, takže předpokládám, že nějakou kvalitně zpracovanou předlohu mít musely.

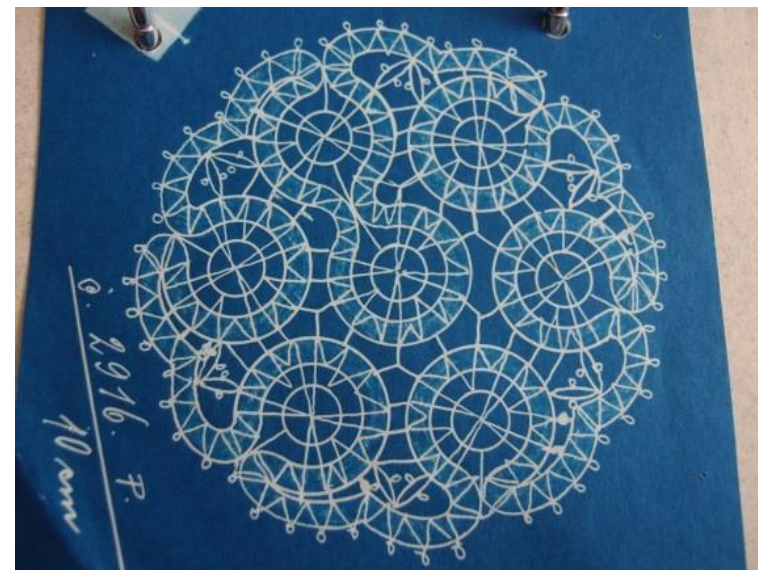
Z první čtvrtiny 20. století bych tady měla ukázky od Marie Serbouskové Sedláčkové, v této fázi jsou to jenom tužkou nakreslené návrhy, ale věřím, že by se na nich už v této podobě paličkovat dalo. Z výstavy prací této návrhářky, kterou jsem před několika lety zhlédla na zámku v Rychnově nad Kněžnou, si pamatuji, že paní Serbousková Sedláčková velmi šikovně využívala vzory namnožené na modrých papírech. Jednotlivé prvky z nich vystříhala a poslepovala z nich podvinky pro poměrně rozměrné krajky, především ubrusy. Dokázala tak poskládat množství variant ve stejném stylu, aniž by musela pokaždé celý obrovský vzor překreslovat znovu.

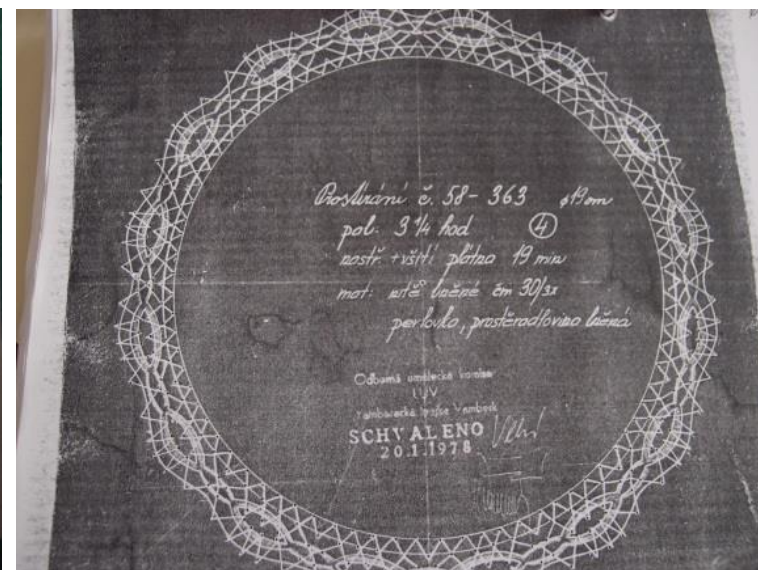
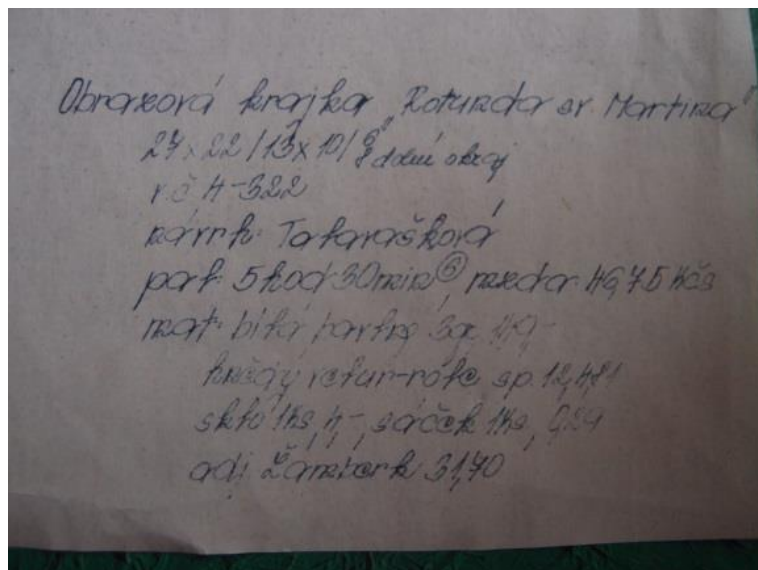
Tímto se dostávám zpátky k v úvodu zmiňovaným vzorům na modrých papírech. Sama jsem bohužel neměla příležitost na vlastní oči sledovat, jak se vyrábějí. Není divu, rozmnožovat cokoliv bylo za minulého režimu nanejvýš problematické, pokud vím, rozmnožovací zařízení směly obsluhovat pouze vybrané obzvláště důvěryhodné osoby a originály, tzv. blány, se musely číslovat a archivovat (alespoň tak nám to vysvětloval náš profesor ruštiny na gymnáziu, který jediný za celou školu právě tuto funkci vykonával). Podle toho, co mi vyprávěla maminka, byla předloha nakreslená tuší na pauzáku (ve VKV Vamberk prý byly zaměstnány kresličky, které se věnovaly speciálně překreslování vzorů na pauzák). Pauzák se prý položil na speciální papír

pokrytý jakousi fotocitlivou vrstvou a navrch se položilo sklo. Pod pauzákem se papír zabarvil, ale pod místy, kde byl pauzák pokreslený tuší, zůstal bílý. Pak muselo proběhnout ustálení v nějaké lázni – modré papíry s bílými vzory se prý sušily pověšené na šňůrách jako prádlo. Zkrátka, podobně jako při vyvolávání klasických fotografií. Pokud to chápu správně, z jednoho pauzáku se dala v dané chvíli vyrobit pouze jedna kopie. Každý vzor na modrém papíře tedy musel být osvětlen zvlášť.

Na ukázce je jeden ze vzorů na modrém papíře, který se paličkoval ve VKV Vamberk. Konkrétně u tohoto vzoru autora neznám, pamětníci budou jistě vědět. Tyto vzory či podvinky bývaly pravidelně označeny nejen pořadovým či výrobním číslem, ale uvádělo se také celé jméno nebo alespoň značka návrhářky či návrháře, rozměry, materiál, z něhož má být krajka upaličkována (někdy dokonce včetně gramáže), normy – tedy jak dlouho má trvat paličkování, sešívání, tužení, všívání látky, rámování apod. Tyto roztomilé detaily nám dnes prozrazují řadu zajímavých informací, například také jaká byla mzda ruční krajkářky za éry VKV.

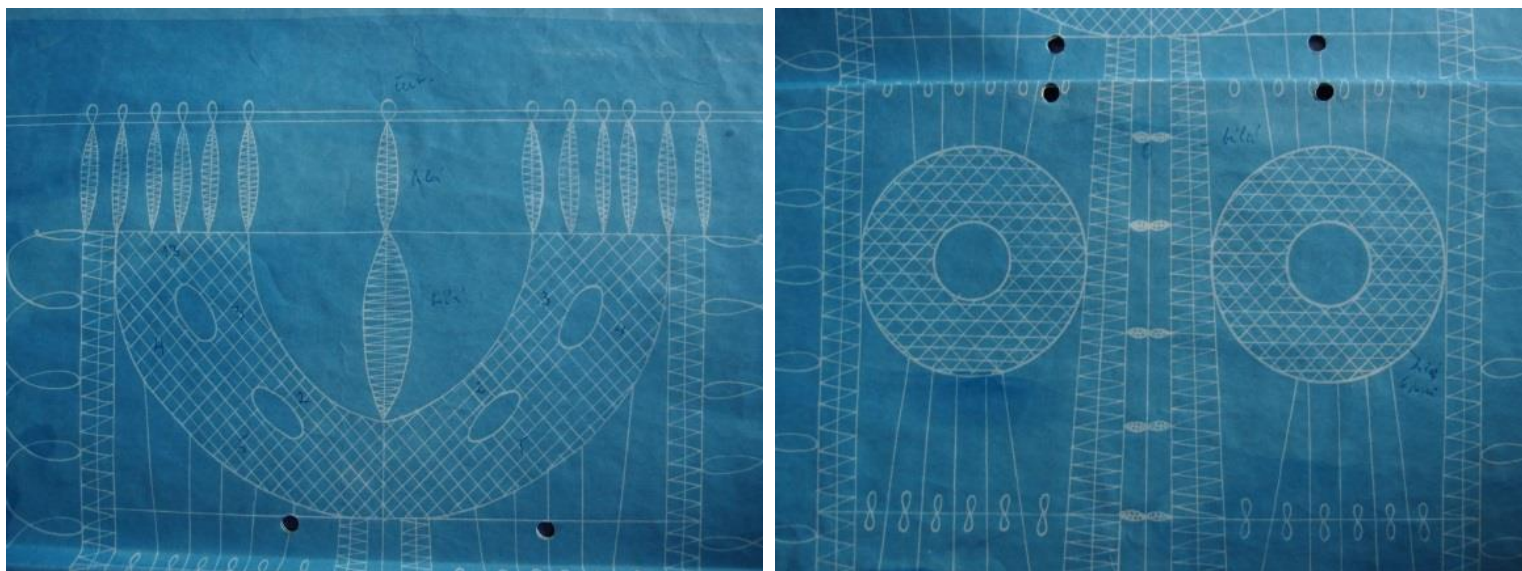

Z této ukázky z roku 1978 je například patrné, že vzory procházely interním schvalovacím procesem. Razítka a podpisy se z pauzáku přenesly na vzor. Kromě toho se dozvídáme, že na upaličkování tohoto okolků byla nasazena norma 3¼ hodiny, ale pozor, na nastřížení a všíti plátna dokonce přesně 19 minut, prostě jako v továrně u stroje. Jaké byly hodinové sazby, to v tomto případě uvedeno není, ovšem na vzorech z pozdější doby (spíše druhá polovina 80. let) se již mzda objevovala zcela pravidelně – na další uvedené ukázce si krajkářka za 5 a půl hodiny práce vydělala v šesté platové třídě celých 46,75 Kčs!

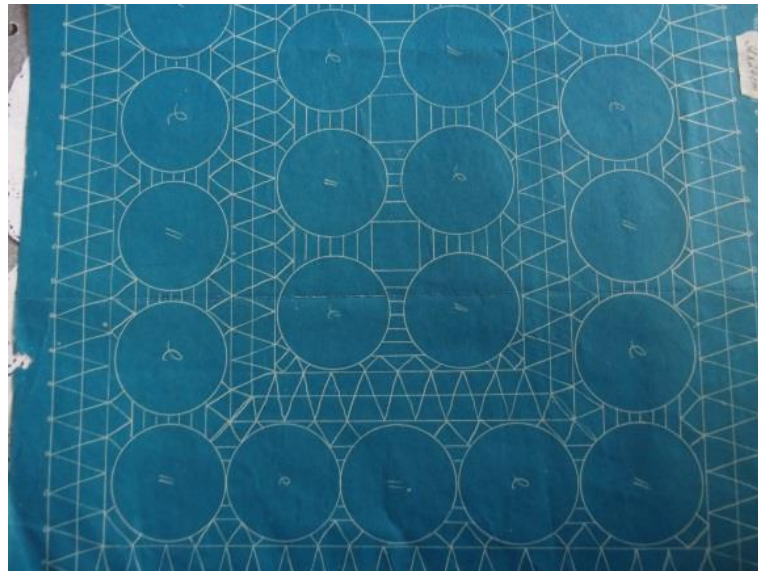
Normám samozřejmě nepodléhal jenom čas strávený prací. Každý jednotlivý výrobek musel být upaličkován přesně tak, jak bylo požadováno. Na pozici ruční krajkářka bylo ve VKV v různých dobách zaměstnáno až několik desítek žen různého věku a vzdělání, vyučených v oboru, ale i nevyučенých, některé pracovaly přímo v prostorách družstva, ale řada jich pracovala doma a do závodu pouze docházely odevzdat hotovou práci a „nafasovat“ novou. Pokud se pamatuji, maminka si domů vždy přinesla jenom vzor (nebo několik kopií téhož vzoru, protože často paličkovala od stejného vzoru třeba i několik desítek kusů za sebou), nitě,

případně korálky. Jak má krajka vypadat, to si musela ujasnit hned v závodě a zapamatovat si to, udělat si poznámky, případně to vyčíst z popisků u vzoru. Těch ale v porovnání s dnešním standardem (viz níže v textu) nebylo tak mnoho. Až na pár vzácných výjimek nikdy neměla při práci k dispozici fotografie hotové krajky, natož pak její originál. Zároveň ale nemusela, pokud vím, žádné vzory překreslovat, dokreslovat nebo upravovat, takže informace, které dostala, byly zjevně plně dostačující.

Na uvedené fotografii je jakýsi závěs, pravděpodobně od návrhářky Evy Fialové, kde si maminka vlastní rukou podle originálu, který jí ukázali, poznamenala barvy a počty párů. Jak je vidět, ze vzoru samotného by tyto informace vyčíst nemohla, navíc například předepsaných 13 párů neodpovídá nákresu – věděla tedy, že jich musí použít 13, ale rozmístit je už musela samostatně. Rozhodně nebylo vždy přesně dáno, kam píchnout.

U tohoto staršího vzoru z VKV Vamberk, jehož autorkou by podle značky BR snad mohla být Božena Rothmayerová, sice podle dvojitého křížku vidíme, že jsou pásy z pláténka, počet párů ale uveden není a nevíme také, jak byly řešeny okraje jednotlivých pásek – zda na očka, či na hladko.

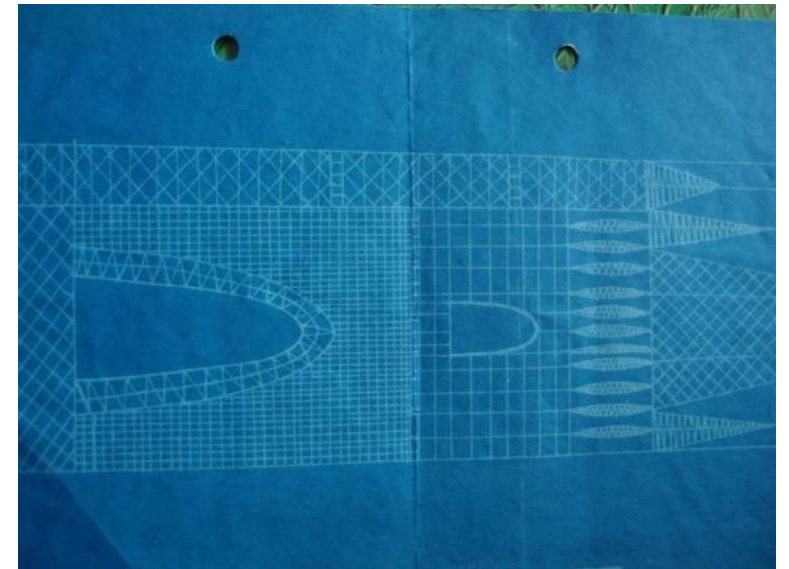

Dalším příkladem je ukázka z VKV, která je pravděpodobně ještě starší (autora bohužel neznám). Že jsou kolečka střídavě vyplněná plátnem a polohodem, to asi další komentář nepotřebuje (přestože v zahraničí jsou námi používané značky pro plátno a polohod zřejmě nesrozumitelné), ale nevidím prázdný náznak, jak řešit rohy. S vědomím, že musím stihnout danou normu, si těžko mohu dovolit experimentovat a paličkovat si zkušební vzorečky, abych si rohy nacvičila a „vychytala“, kam píchnout...

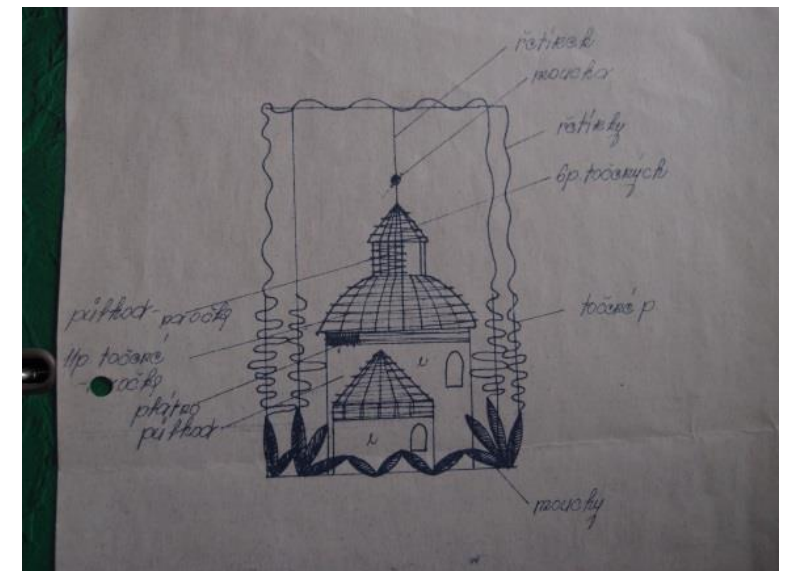
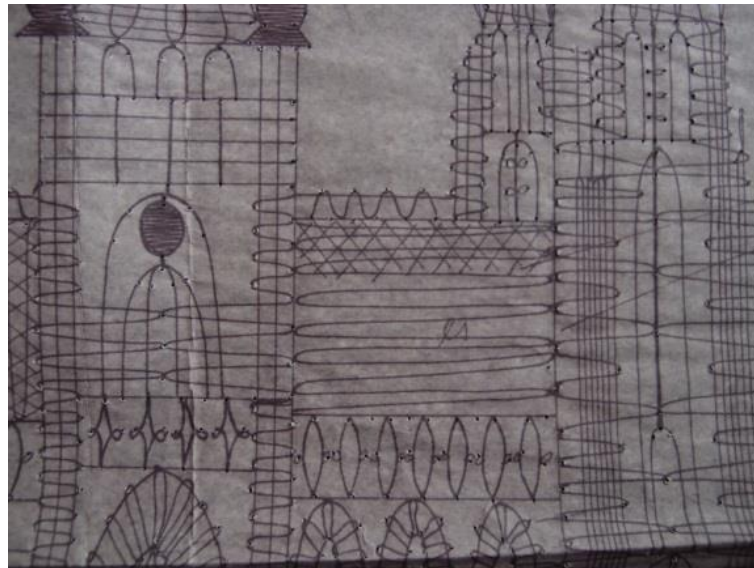
U této další ukázky z VKV Vamberk (autora neznám) je naopak zakresleno úplně každé píchnutí, ačkoliv to právě v tomto případě asi vůbec není nutné.

U této věžičky (VKV Vamberk, autora vzoru bohužel neznám) jsou sice techniky zakresleny poměrně názorně, ovšem počty párů dány nejsou.

U tohoto příkladu (VKV Vamberk, autora návrhu rovněž neznám) sice také není uveden popis, ale člověk už se přece jen má čeho chytit – zřejmě tedy navěsím tolik párů, aby mi to nějak vyšlo.

O dost pečlivěji a podrobněji byly zpracované novější vzory z VKV Vamberk, jako jsou například tyto od paní Talavaškové, podobně pěkně připravené bývaly vzory od paní Světlany Pavlíčkové. Vzor je tedy opatřen ještě upřesňujícími popisky. Z těch zde uvedených mimo jiné vyplývá také to, co jsem psala na úplném začátku – že moucha je prostě moucha.

Vzory na modrých papírech měly své nevýhody, ale také výhody. Pracovalo se převážně z bílých nití, a ty byly na tmavém podkladu docela dobře vidět. Odhadem někdy v polovině 80. let se přešlo na jinou technologii množení vzorů – výsledkem byly růžovofialové nebo modročerné kresby na světlém podkladu neurčité barvy, řekla bych spíše s nádechem do žluta. Možná zůstal postup práce zachován a změnil se jen vlastnosti papíru, na který se vzory přenášely.

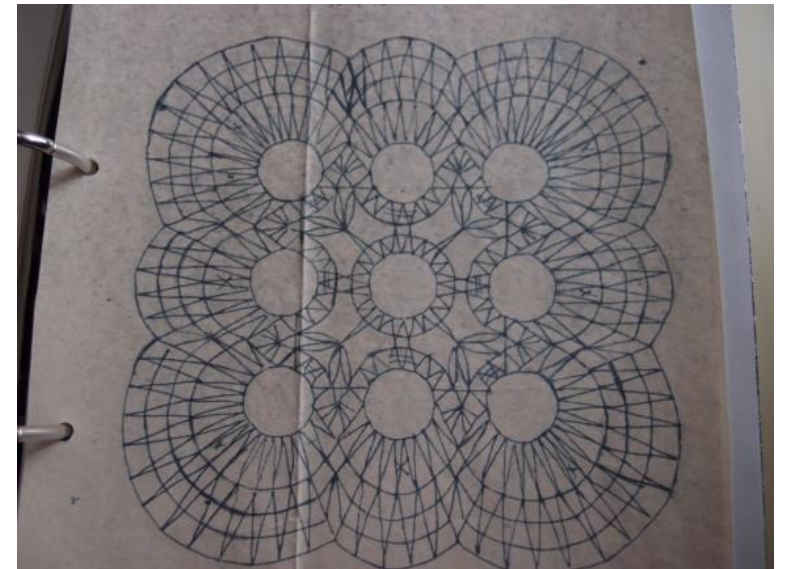
Osobně jsem se s tímto způsobem rozmnoženými vzory setkala poprvé někdy v sedmé či osmé třídě ZŠ, tj. někdy v roce 1986 nebo 1987, kdy jsem docházela do krajkářské školy ve Vamberku pod vedením paní učitelky Murčové a paní učitelky Bartákové. V podkrovním pokojíčku, který používaly jako kancelář, měly skříně nadité vzory na paličkování a já bych si je byla s chutí prohlédla a „pohrabala“ se v nich, jenomže přístup do této místnosti nebyl nám žákyním dovolen, co budeme paličkovat, to nám bylo přiděleno, samy jsme si vybrat nemohly (ve vzácných případech měly některé z nás sem tam na výběr ze dvou možností), o původu používaných vzorů, jejich autorech a historii nám nebylo řečeno nic a k tomu, abychom se pokoušely o nějakou vlastní tvorbu, jsme nebyly vedeny ani náznakem. Přitom kromě asi dvou publikací ve slovenštině (Myšík, Trándžíková), které byly v té době k dostání v knihkupectvích, a pár kousků velmi sporadicky uveřejňovaných v časopisech jako Praktická žena nebo Dorka neexistovala legální možnost, jak se k podvinkům dostat. A vlastně ani nelegální, protože okopírovat cokoli bylo pro obyčejného člověka zhora nemožné a ruční překreslování už byla opravdu krajní možnost (tím nechci říct, že jsme se k němu neuchylovali). On ani ten pauzák nebyl vždycky k sehnání, což jsem sama zažila, když jsem ho v prvním ročníku gymnázia potřebovala na rýsování. Měla jsem tehdy vlastně obrovské štěstí, v papírnictví totiž právě pauzák dostali – jenomže na metr a půl širokých rolích z NDR a každá stála několik set korun. Kdybych teď měla dát třetinu svého měsíčního příjmu za roli pauzáku, asi bych se z toho složila. No, ve škole se spotřeba pauzáku omezila na pár archů, takže tu roli mám na půdě do dneška, a myslím, že jsem z ní zatím odmotala tak nanejvýš 5 procent. Tak třeba se jednou ještě bude hodit...

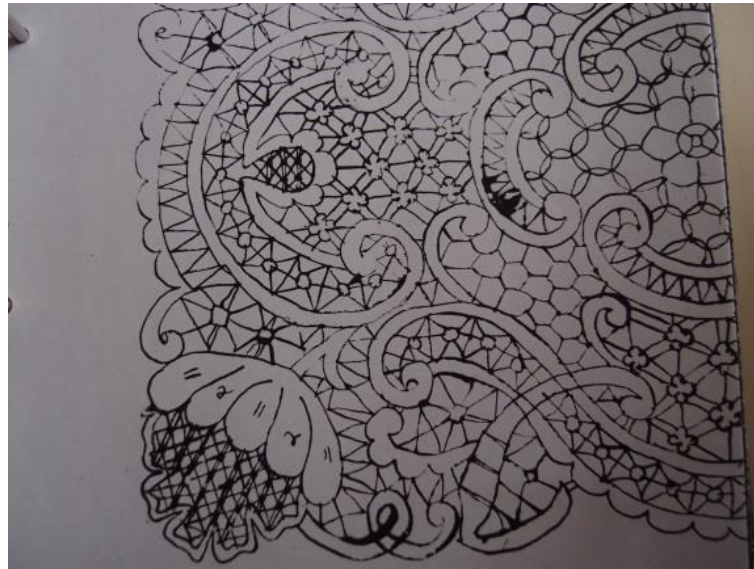
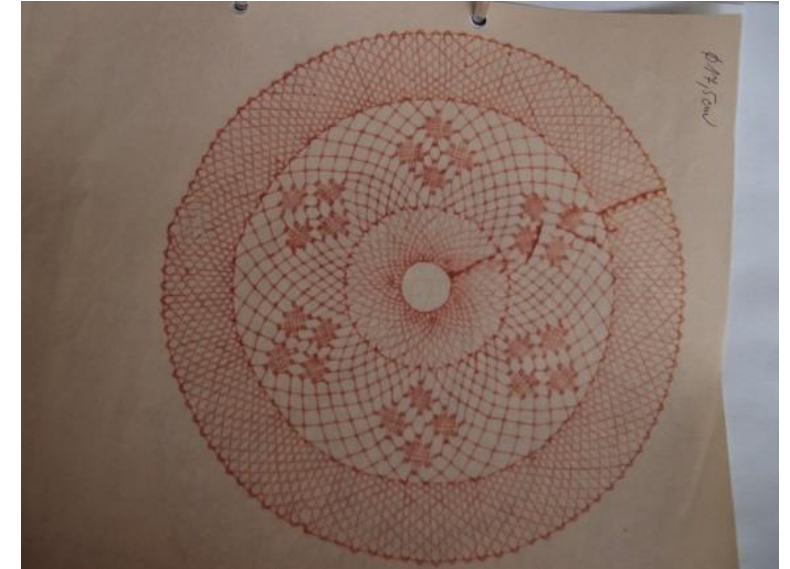
Teď jsem pěkně odbočila, ale hned to napravím. My jsme totiž právě v tom roce 1986 nebo 1987 v té krajkářské škole dostaly možnost koupit si za 5 Kčs (pamatuji si to, jako by to bylo včera) velikánský arch s namnoženými podvínky. Stalo se tak jen jednou, poprvé a naposledy (za mého docházení do této krajkářské školy). Takže i já jsem tento arch domů slavnostně přinesla, a dokonce jsem pak některý z těch okolečků upalíčkovala. Když se na ten podvíněk dívám teď, říkám si, že je nakreslený docela nedbale, ale tenkrát jsem byla nadšená. Čí je to práce a proč jsme najednou a nečekaně byly takto poctěny, to do dneška nevím (a pravdou je, že mě tehdy ani nenapadlo se ptát).

Když už jsem se dotkla toho domácího překreslování, každého asi napadne obkreslování proti oknu, ale co když bylo potřeba nějaký motiv zvětšit? Přenášení pomocí sítě je zdouhavé i u jednodušších tvarů, takže u vzorů na paličkování v podstatě odpadá. Jedinou možností bylo vyfotografovat předlohu, podle okolností počkat, až se dofoť všechna políčka na filmu, pak vyvolat diapositiv, ten vložit do promítačky, promítnout s požadovaným zvětšením na stěnu či skříň polepenou balicím papírem a na ten papír pak promítnutý obrázek pěkně ručně tužkou překreslit. Kdo neměl k dispozici uvedenou sofistikovanou techniku, ten měl zkrátka smůlu.

Pár dalších pokusů, jak si vzor překreslit či zachytit pro sebe, se ke mně dostalo z několika pozůstalostí, takže je zde pro zajímavost uvedu.

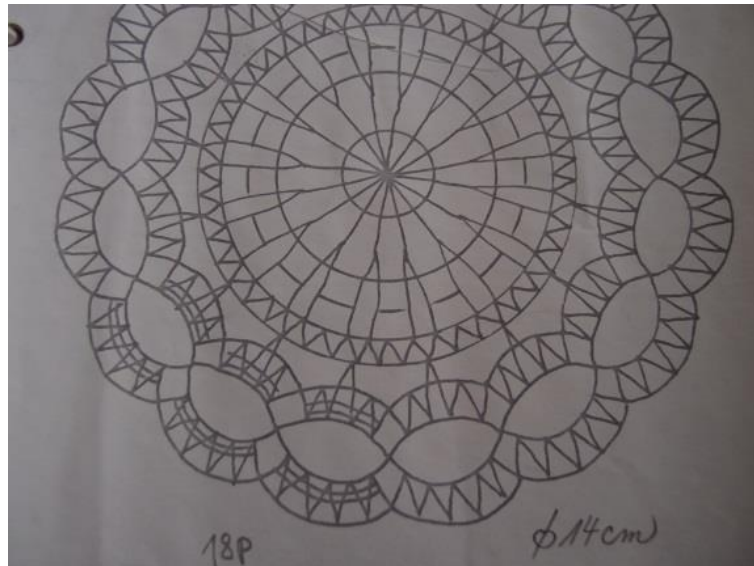

Toto vypadá na zneužití rozmnožovacího zařízení některého podniku pro vlastní účely! Do zařízení byla evidentně vložena již hotová krajka. Nebýt toho, že je značně pokrivená a šiřatá, dalo by se na takto vytvořeném podvinku velmi snadno paličkovat – nová krajka by ale zákonitě vykazovala veškeré vady své předlohy.

V tomto případě bych to odhadovala na pokus o překreslení nějakého starého vzoru, který původně musel být moc krásný a pracný. Kresba je však provedena tak, že se zdráhám uvěřit, že její původce vůbec umí paličkovat.

Ještě lepší ukázka se k nám dostala od jedné „sběratelky“ podvinků někdy na začátku devadesátých let – to se asi někomu někde za výlohou líbil nějaký obrázek, takže bylo honem potřeba pořídit záznam. Doufám, že dotyčná osoba nakonec ztratila chuť tuto náročnou kompozici upalíčkovat – já bych se do toho moc nehrnula.

Na začátku devadesátých let k nám prudce vtrhly kopírky a množství čehokoliv, nejen vzorů na paličkování, najednou nebyl problém. Z té doby máme doma uschovaný ještě podvinek nakopírovaný na jakémsi druhu termopapíru, který je mně osobně dost nepříjemný na omak.

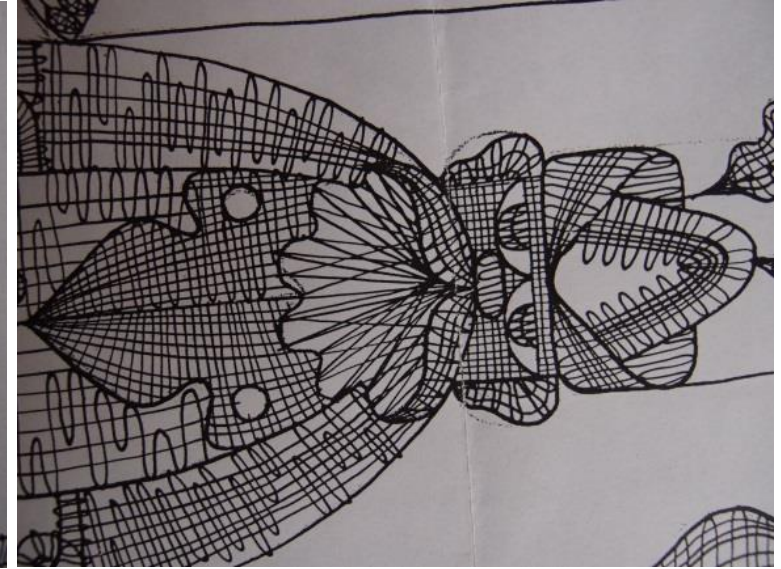
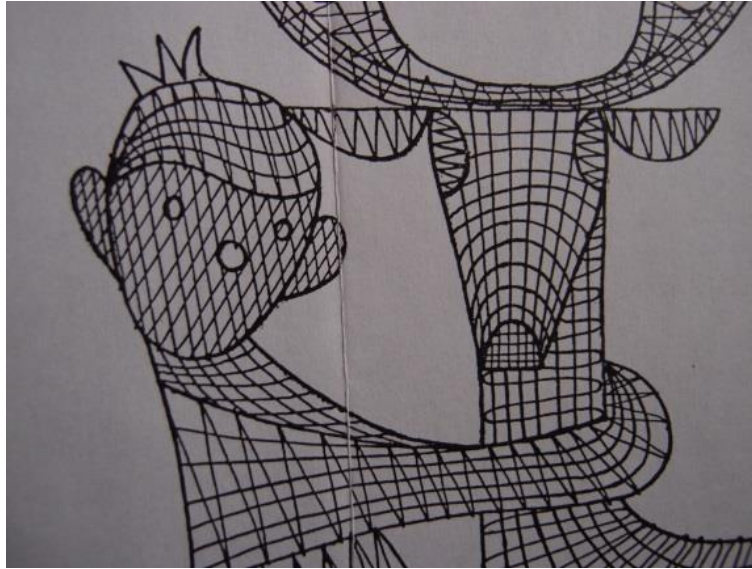
Vůbec nevím, kde jsme k němu tenkrát přišli, ale rukopis autora mi připomíná vzory, které jsem pár let předtím zakoupila v té krajkářské škole. Tisk na termopapír pak naštěstí nahradily běžné kopírky, jaké používáme dodnes. Ani jejich nástup však nebyl úplně hladký – dnes se od tužení krajek

tužidlem na bázi perchlorethylenu ustupuje, tehdy to byl ale celkem běžný postup. Jenomže perchlorethylen rozpouští také toner vypálený na okopírovaných papírech. Kdo to nevěděl předem, upaličkoval si krajkou a pak ji natužil, ten se asi dost vyděsil. Některé krajkářky to řešily tím, že okopírovaný podvinek preventivně „omyly“ tužidlem raději hned, ještě před upaličkováním krajky, čímž sice minimalizovaly pozdější škody, ovšem podvinek byl šedivý, jakoby špinavý, a jednotlivé linie nebyly kdovíjak zřetelné.

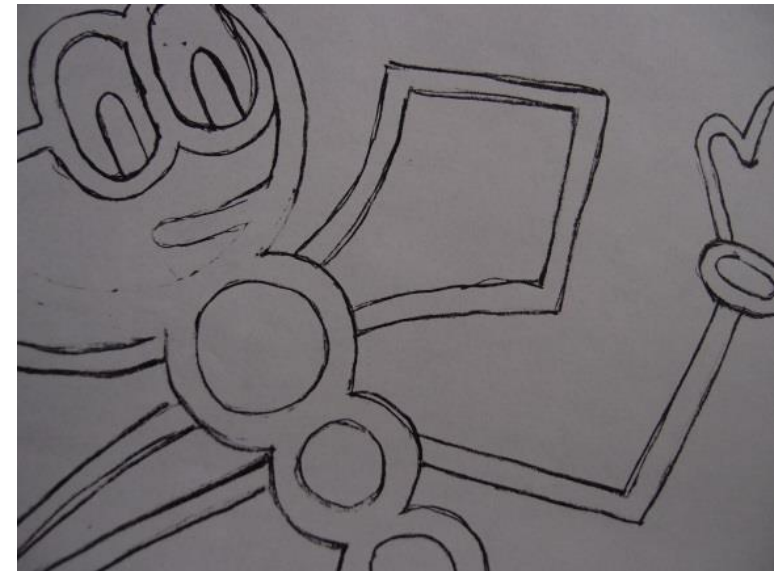
My z okolí Vamberka, všichni nějakým způsobem přímo či nepřímo navázaní na Vambereckou krajkou Vamberk, jsme se po revoluci postupně dozvídali, že se nepaličkuje jenom u nás, ale po celé republice, ba dokonce i ve světě! Pomalu se nám do rukou začínaly dostávat zahraniční časopisy, krajkářky si začaly navzájem vyměňovat své sbírky podvinků – tedy namísto slova „vyměňovat“ bych měla napsat „kopírovat“, protože kopírování bylo najednou tak snadné a dostupné pro všechny a o autorská práva se tehdy staral málokdo. Z prodeje podvinků se pro některé čipernější krajkářky a návrhářky stal možná docela dobrý byznys, vylíhly se všelijaké kurzy, kroužky a kluby paličkování, v oboru se zřejmě začalo pohybovat mnohem více lidí, než tomu bylo dříve, takže i poptávka po použitelných podvincích zákonitě vzrostla. Zpočátku šlo na dračku téměř cokoliv, co jen trochu připomínalo vzor na paličkování.

Jako určitou kuriozitu bych na toto místo ráda včlenila ukázkou z děl vambereckého učitele a výtvarníka Jana Lakmayera, k nimž jsem se dostala právě na začátku 90. let 20. století. Jan Lakmayer paličkování krajek obdivoval, pro krajkářky měl porozumění a uměl kreslit. Paličkovat ovšem neuměl. Pozoroval struktury vytvářené při paličkování, a ty se pak pokoušel využít při navrhování svých „vzorů na paličkování“. Ty mimochodem vypadají na první pohled moc hezky, ale do jejich paličkování bych se bez větších úprav rozhodně nehнала. Patřím mezi ty krajkářky, které nejraději paličkují jedním nebo několika málo tahy. Věčné začínání a zakončování kvůli sebenepatrnějšímu prvku by mě rozhodně deptalo a kráse hotové krajky by to zřejmě také neprospělo.

Ovšem česká krajčářka je kreativní a často si poradí, i když má k dispozici třeba jen hrubý obrys. Přibližně ze stejné doby je například tento nákras ze sbírky podvinků jedné paní, na němž je vidět, jak málo někdy krajčářce stačí ke štěstí.

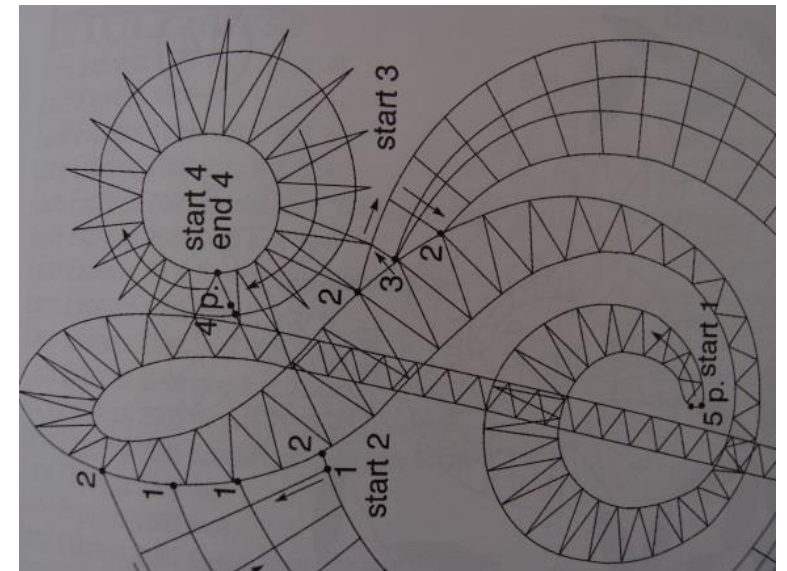

Jenomže zdaleka ne každé krajkářce – proto píšu tento text a pokouším se shrnout, jak vlastně má podvinek určený k prodeji vypadat, jaké náležitosti musí mít a co jeho autor může, má a musí udělat, aby svým zákaznicím paličkování co nejvíce usnadnil. Sama patřím ke krajkářkám, které si s výše uvedeným hrubým obrysem většinou vystačí, jenomže navrhuji vzory na paličkování také pro jiné – a ty už by měly nějak vypadat. Jak? To bych se právě moc ráda dozvěděla od krajkářek, které paličkují především podle návrhů jiných autorek či autorů.

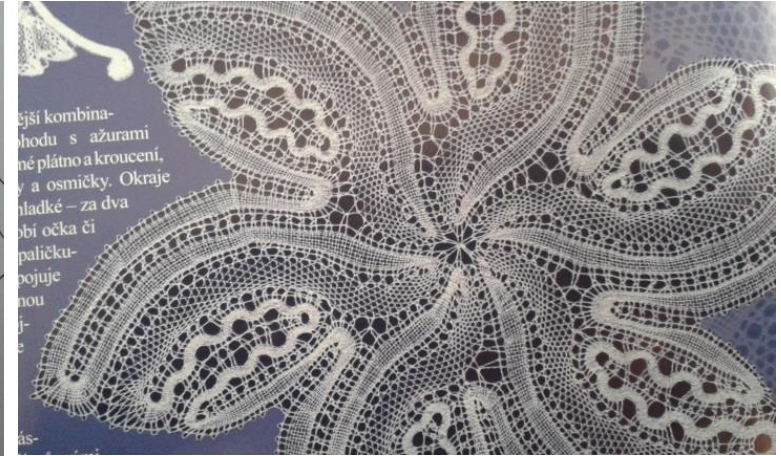
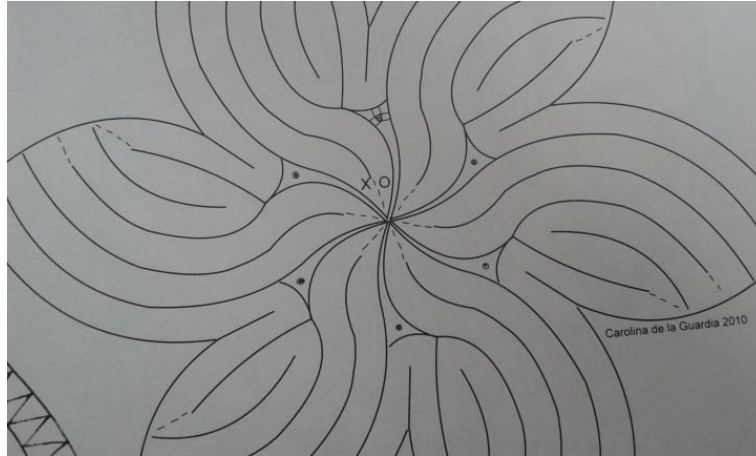
Pokusím se ve stručnosti popsat, jak to dělám já: Mám tedy v hlavě nějaký nápad (kam na ně chodím, to teď ponechme stranou). Obvykle si udělám nákres tužkou. Jedná-li se o nějaký prostorový objekt, dosud mi vždycky výborně posloužily nůžky – tvary si vystřihnu, vymodeluji si požadovaný objekt (často to nevyjde na první pokus, ale občas se mi z nějakého „vedlejšího“ produktu ještě vylíhne něco nového), případně slepím izolepou, pak zase rozstříhám a vyrovnám do plochy, obkreslím si kontury a ty se pak snažím nějak vyplnit krajkou. Někdy také ráda využívám čtverečkovaný papír ze sešitu. Často už v této rané fázi začínám přímo paličkovat, někdy ten nápad během paličkování průběžně dotvářím a doladuji. Když se dílo podaří tak, jak jsem si představovala (což se rozhodně nestane vždycky, z různých odstřížků a vzorečků krajek se pak radují žáci výtvarného oboru místní ZUŠ), vypíchaný vzor si oskenuji do počítače, vložím do programu knipling od Petry Pönisch a nakreslím podle něho podvinek. Dokud jsem neměla k dispozici tento šikovný program, vzala jsem jednoduše pauzák, přiložila jsem ho na okopírovaný vzor (okopírovaný, abych se vyhnula nerovnostem a vpichům po špendlících) a ten jsem obkreslila. Pak je možné jednotlivé prvky různě zvětšovat, zmenšovat, převracet a zrcadlit, což je ale v programu knipling mnohem jednodušší, rychlejší a přesnější než za použití kopírky, nůžek a lepidla. Poté podvinek doplním pokud možno stručným popisem, přidám fotografii hotové krajky a případně některých detailů a v této podobě si už dovolím podvinek publikovat či prodávat. Zde je například jeden z mých vlastních podvinků, který jsem výše popsaným způsobem nakreslila právě v programu knipling.

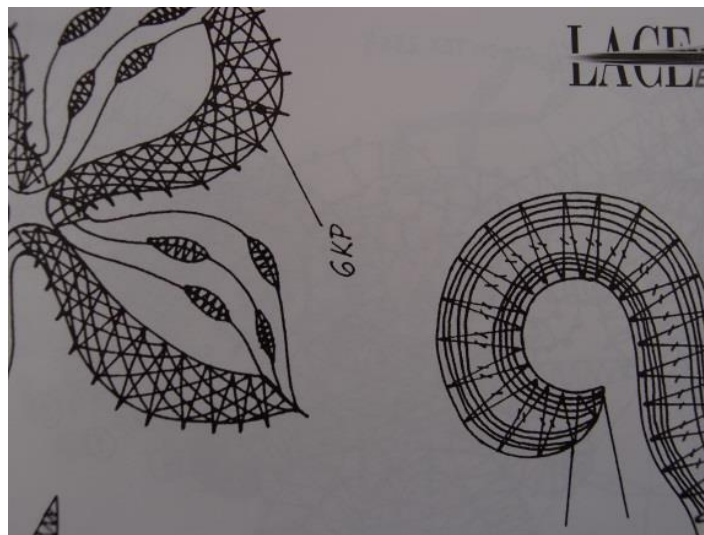
Pokud jde o popis podvinku, to může být docela zapeklitá věc, jak se ukázalo při spolupráci na třech publikacích vydaných v Německu společně s Marianne Geißendörfer a mou sestrou Irenou Ring. Někde, konkrétně právě v Německu, totiž vyžadují naprosto precizní popis se všemi detaily, jinde se řídí heslem „Jeden obrázek vydá za tisíc slov“ a spokojí se s jen velmi obecnými informacemi. Samozřejmě nemám zdaleka přístup ke všemu, co je v oblasti paličkované krajky na světě publikováno, v podstatě se mi toho dostane do ruky jenom nepatrný zlomek, vlastně ty materiály sama ani aktivně neshromažďuji, přesto mi to nedalo a vyhledala jsem ve svých sbírkách podvinky publikované v různých zemích světa, pocházející od různých autorů – a jak se dalo očekávat, jsou mnohdy zpracované dosti odlišným způsobem. Na každém je něco zajímavého, obvykle člověk dokonce identifikuje cosi jako „rukopis“ autora podvinku. Těžko soudit, jak moc je daný styl specifický pro danou zemi – to zřejmě nejlépe posoudí zkušenější a znalejší krajkářky.

Následuje tedy několik ukávek z tuzemských i zahraničních materiálů spolu s mým komentářem:

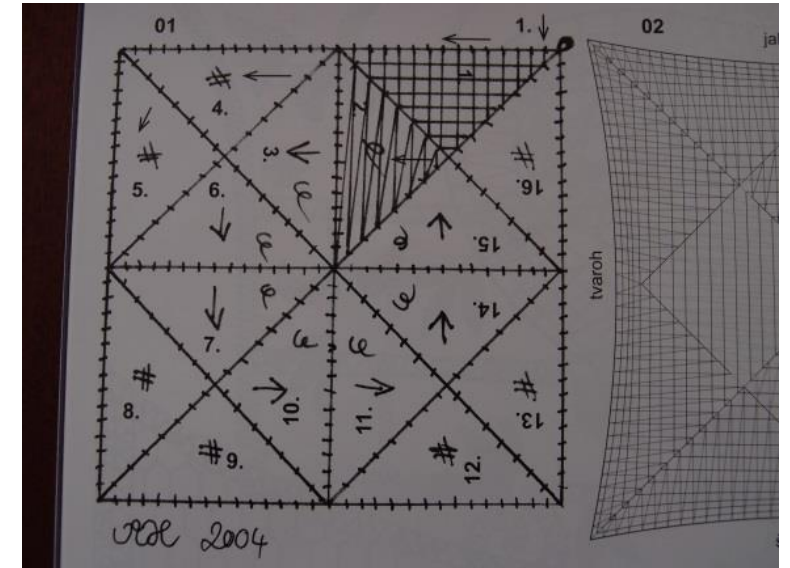
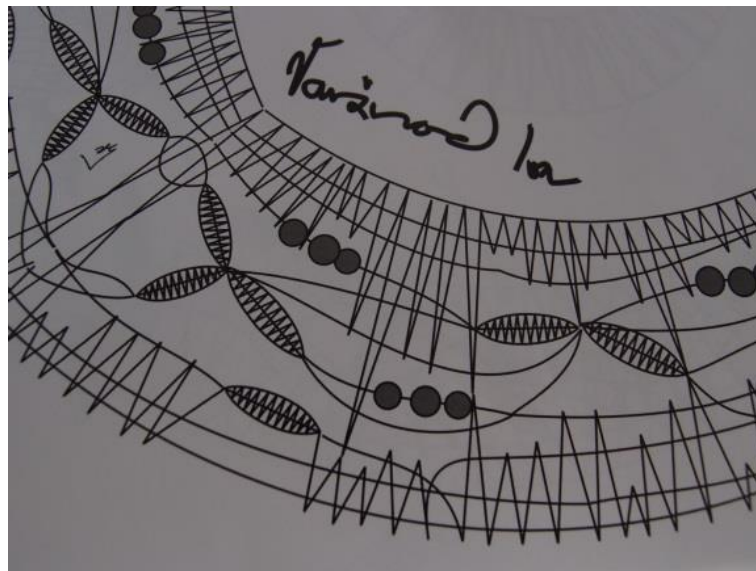

Carolina de la Guardia, Španělsko, podvinek uveřejněný v časopise Krajka 1/2014. Je zjevně kreslený na počítači, ale nevím přesně, ve kterém programu. Nebýt toho, že byla současně otištěna také fotografie hotové krajky, neměla bych absolutně tušení, jak má krajka vypadat – minimálně vlnovku bych si do vzoru určitě aspoň tužkou načrtla, aby mi vycházelo připojování tak, jak má. Kdybych fotografii neviděla, zřejmě by mi vlnovka vůbec nepřišla na mysl.

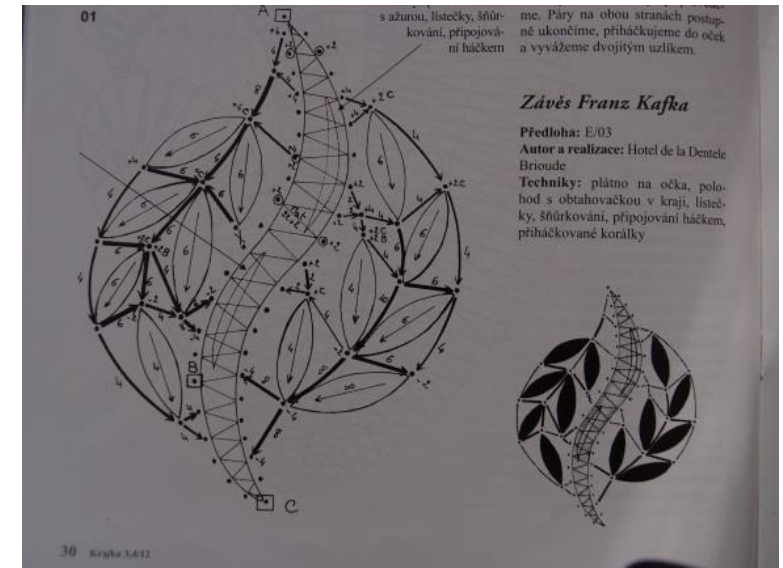
Ručně kreslený vzor od mé sestry Ireny Ring. Techniky jsou naznačené, počet párů také.

Anna Halíková, návrh zřejmě z roku 2004, otištěný v časopise Krajka 1/2014. Víme, kde začít, kudy kam, co dřív a co potom, kde skončit. A stačí to.

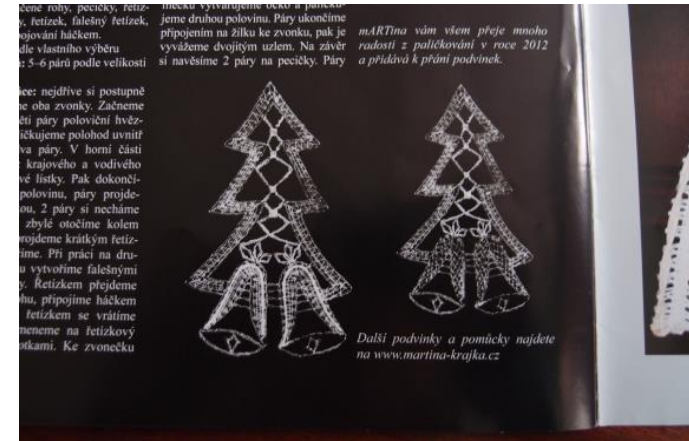
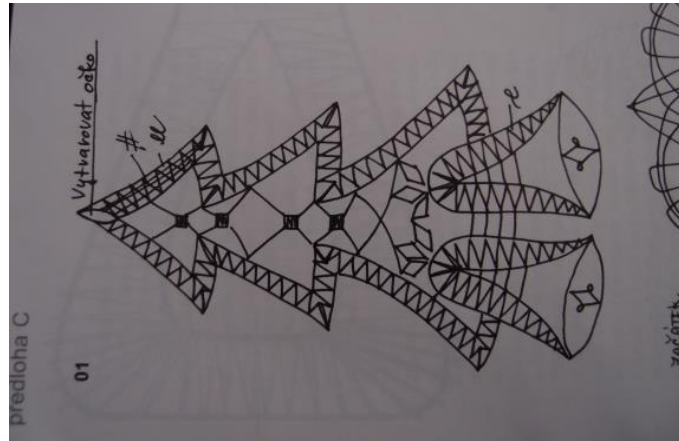

Podvíněk od Ivy Vanžurové, uveřejněný v časopise Krajka 2/2012, kreslený na počítači v neznámém programu. Považuji ho za přehledný a plně dostačující.

Podvinek (vpravo) a podrobný technický výkres (vlevo) z krajářské školy Hotel de la Dentelle Brioude, uveřejněný v časopise *Krajka* 3,4/2012. Přesně specifikuje počet párů potřebných k upaličkování každé jednotlivé části, postup práce je naznačen šipkami, zajímavým způsobem je naznačeno vkládání a ubírání párů (daná místa jsou v kroužku) a je přesně dáno, kam píchnout. Sledovat daný postup by mě možná stálo víc energie, než vymyslet svůj vlastní.

Krajka zvaná vláčka od Ivy Proškové – na této a spoustě dalších ukázkách z této publikace mě zaujala skutečnost, že v poli vypracovaném plátnem nejsou vidět tečky původní půdice, speciálně v tom rohu. Nezkoušela jsem paličkovat žádnou krajku z tohoto sešitu, zato jsem upaličkovala desítky metrů jiných vláček, ale přesnější informaci o vedení vodivého páru v plátně bych celkem uvítala. Ve světě to však možná standardem není, jak je vidět na následujících ukázkách.

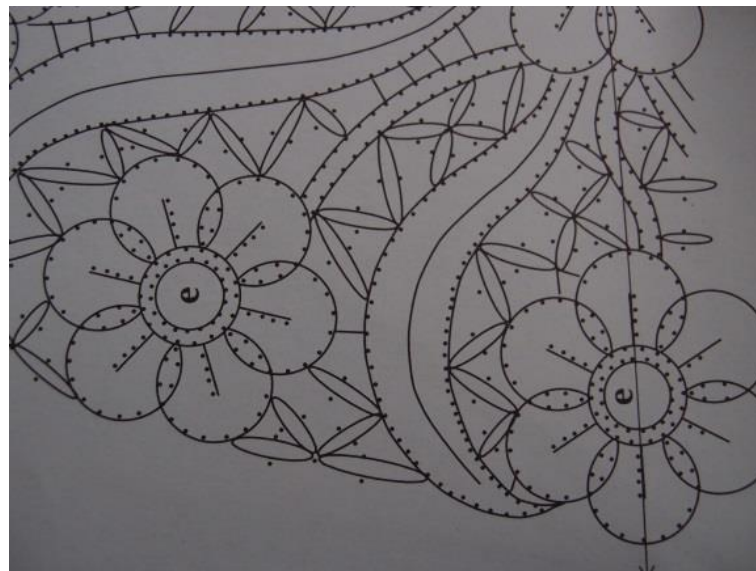
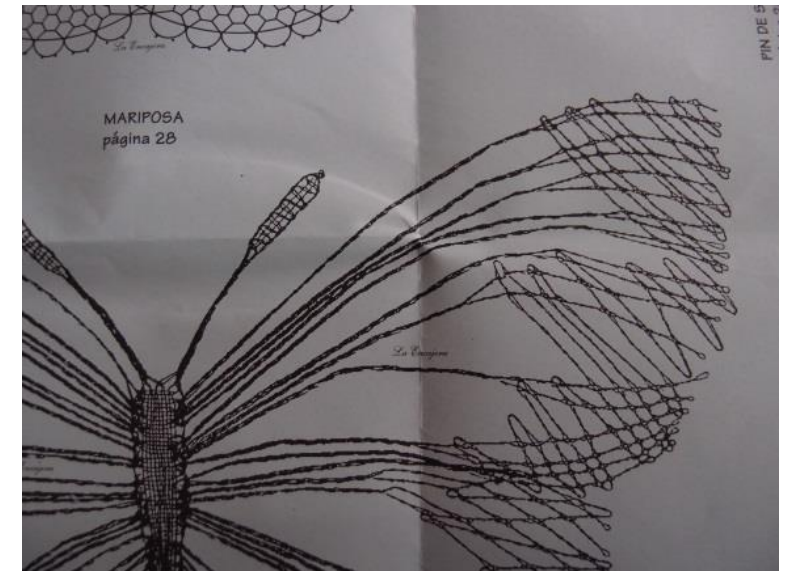

Podvíněk od Martiny Rejzlové z časopisu Krajka 4/2011, nakreslený na naše poměry celkem standardním způsobem, ovšem v době tisku pravděpodobně ještě nebyl autorkou zrealizovaný – namísto fotografií hotových krajek byly otištěny opět jen kresby.

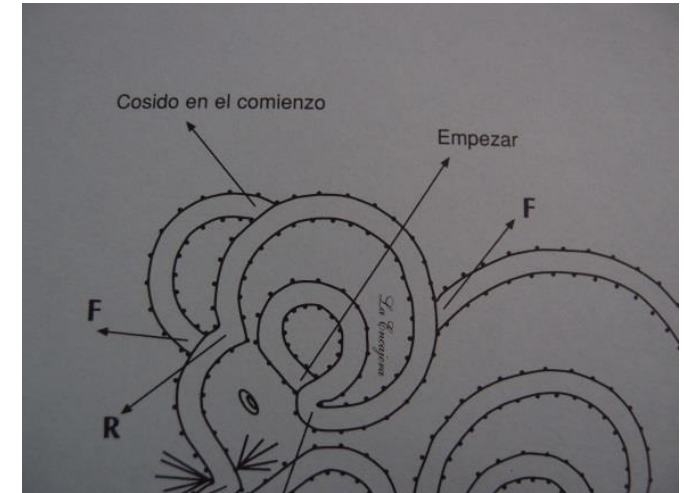
Velmi náročná a hustě paličkovaná krajka na vějíř, podvíněk byl otištěn ve španělském časopise La Encajera (číslo 5). Vyžaduje zkušenost v práci s danou technikou, jinak je ale vzor zpracovaný poměrně pečlivě. Zajímavým detailem je značení plátna, jež vypadá jako jednoduchý křížek neboli plus (u nás dvojitý křížek).

Také způsob, jak publikovat vzor na paličkování – další ukázka ze španělského časopisu La Encajera (číslo 26). Zde je zřejmě okopírovaná přímo hotová krajka. Nebýt toho, že je trochu pokřivená a opravdu hodně řídká, jistě by se dala upaličkovat. Myslím však, že si svůj tvar dlouhodobě neudrží, pokud tedy není paličkováná z drátku.

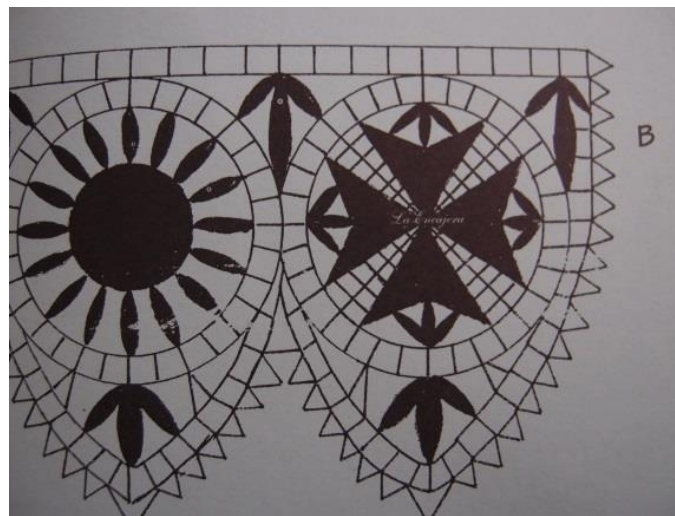

Ve Španělsku jsou zřejmě schopní paličkovat podle jakékoliv předlohy – tato je opět z časopisu La Encajera (číslo 26) a je poměrně precizně nakreslená na počítači. Vodivý pár sice naznačený není, ale přesně víme, kam píchnout. Ze vzoru lze dokonce odvodit, kterou polovinu okvětního lístku budeme paličkovat jako první.

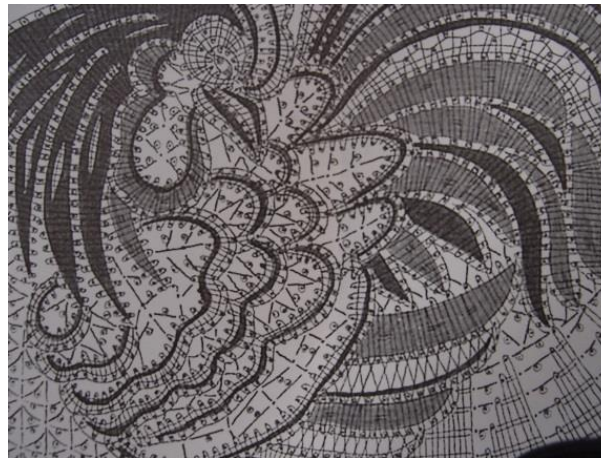
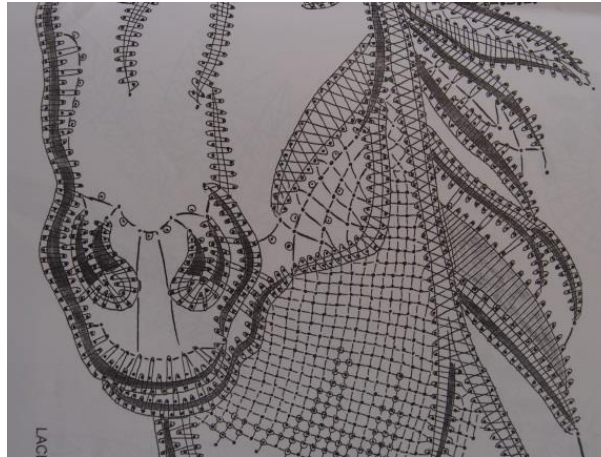
A ještě jeden příklad ze španělského časopisu La Encajera (číslo 26) – maličko připomíná výše uvedený nákras Ferdy Mravence, je ale nakreslený na počítači a naznačuje, kam píchnout, kde začít, skončit, připojit, a písmena R a F zřejmě udávají dokonce barvu použitých nití.

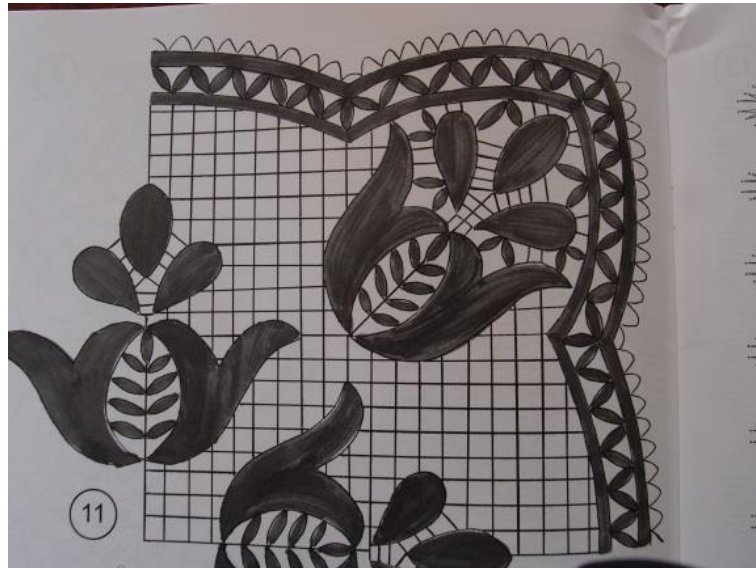
Prozatím poslední ukázka ze španělského časopisu La Encajera (číslo 27) mě zaujala tím, že černě vyplněné plochy v podvinku neznačí pouze mouchy, ale také plátno. Není zřejmé, zda se jedná o práci stříhanou, nebo metrovou, a myslím, že bych se nad touto krajkou dost zapotila, než bych přišla na to, jak a kudy páry vést.

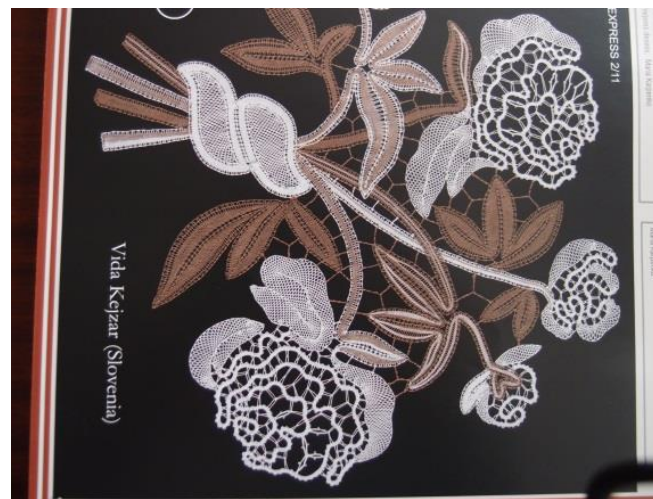
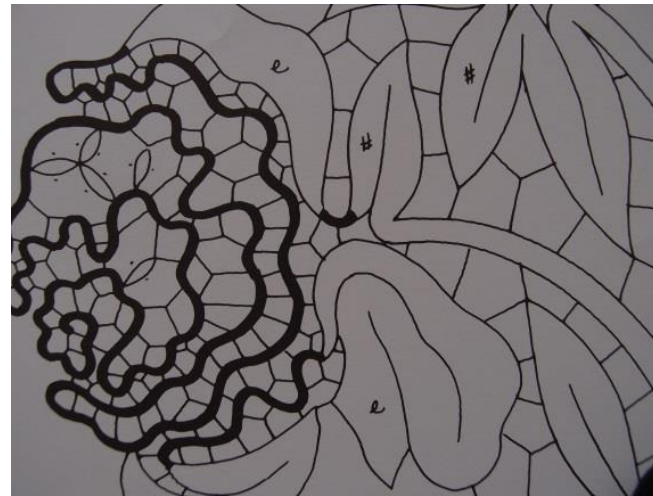
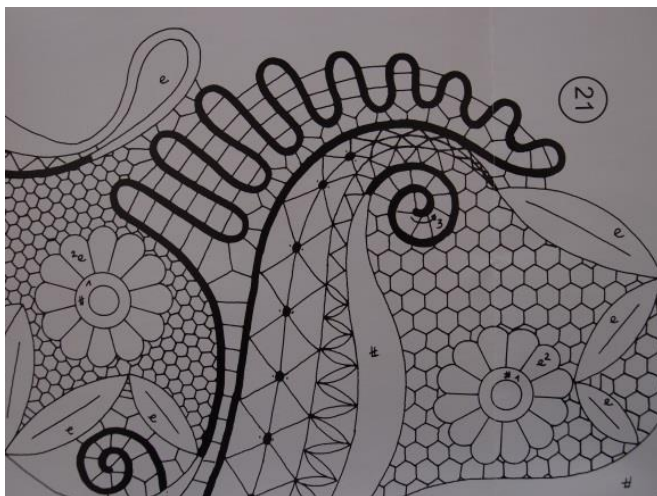
Pokud jde o vybarvené plochy, na první pohled trochu podobně kreslí své podvinky Michel Jourde z Francie. Tyto byly otištěny v časopise Lace Express 2/2011 a Lace Express Special 2012. Přesně vidíme, kudy poběží vodivý pár, víme, kam přesně píchnout, co k čemu připojit. Plochy vyplněné plátnem jsou vybarvené v tmavší šedé, polohod je ve světlejší šedé. I přes tyto výplně ale zůstává vodivý pár patrný. Na rozdíl od výše uvedeného podvinku z krajkářské školy Hotel de la Dentelle Brioude zde tečka v kolečku neznamená vkládání dalších párů, ale pikotku.

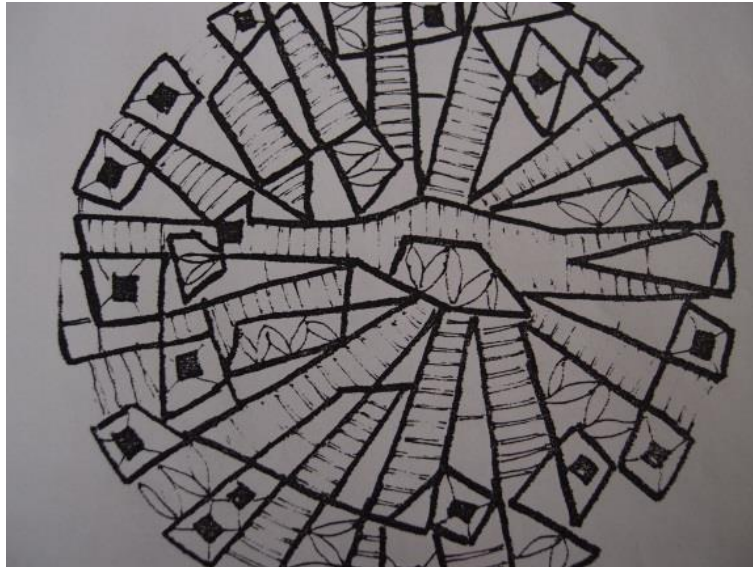
Našla jsem ale také ukázkou autorky Mary Anne Cremona z Malty (publikováno v časopise Lace Express 3/2011), kde jsou plochy vyplněné plátnem rovněž vybarvené a o tom, jak a kde přesně mají navazovat na okolní síť, se můžeme jen dohadovat. Síť je zřejmě paličkovaná z řetízků, takže počet párů, které do plátna vstupují, je poměrně vysoký, a plátno je díky tomu pěkně husté.

Některé části podvinku vyplňuje černě také Vida Kejzar ze Slovinska (tyto byly publikovány v časopisech Lace Express 2/2011 a 4/2011). Za určitou zvláštnost bych zde považovala spojky mezi vlníci se pásky – vodivý pár je vyvedený ven z pásky až do poloviny nakreslené spojky a pak se k němu vodivý pár stejným způsobem připojí z druhé strany. Značení polohodu a plátna je v tomto případě stejné, na jaké jsme zvyklí u nás.

S výše uvedenou ukázkou od slovinské autorky možná může souviset i tento podvinek, jehož autora neznám – na listu je razítko Školského ústavu pro domácí průmysl a já vůbec netuším, jak se k nám dostal, tedy z které konkrétní pozůstalosti. Princip bude asi dost podobný jako u krajek slovinské autorky, ovšem nějaké to připojování mi tam ještě chybí.

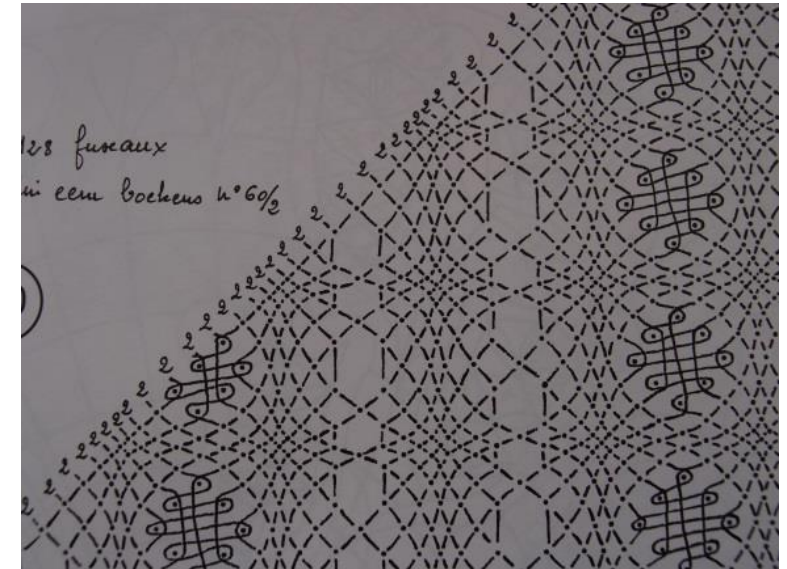

V maličko podobném stylu je tento podvinek – rukopis jeho autorky či autora je naprosto nezaměnitelný a notoricky známý, často jsem se s ním v minulosti setkávala, ale za nic na světě si to jméno teď nevybavím.

Abych ještě doplnila ukázky prací francouzských návrhářů a návrháček, uvádím podvinek od Martine Piteveau z časopisu Lace Express 4/2012, kde se přesně dozvídáme, kolik párů ve kterém místě přibrat a kam přesně píchnout. Linie jsou jakoby zkreslené a mohou vytvářet na první pohled dojem plasticity – to je jedna z dalších vymožeností, které nám poskytují počítačové programy na kreslení podvinků.

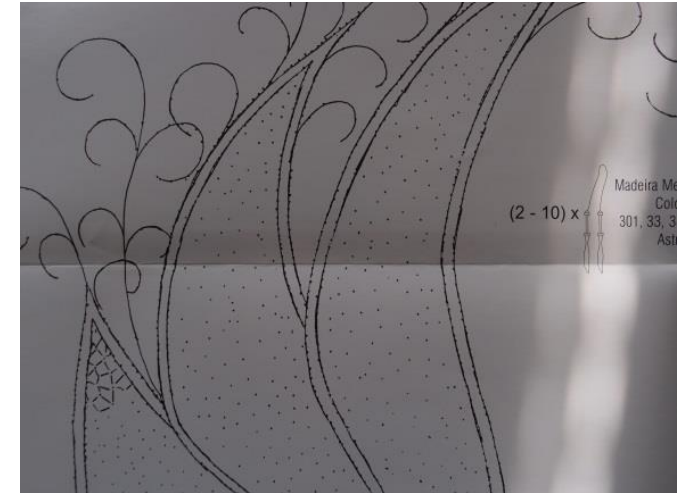

vodivý pár bude dvakrát točit. Hotová krajka bude nakonec vypadat maličko jinak v proporcích, protože budeme podle nákresu píchat trochu mimo nakreslené linie a prvky.

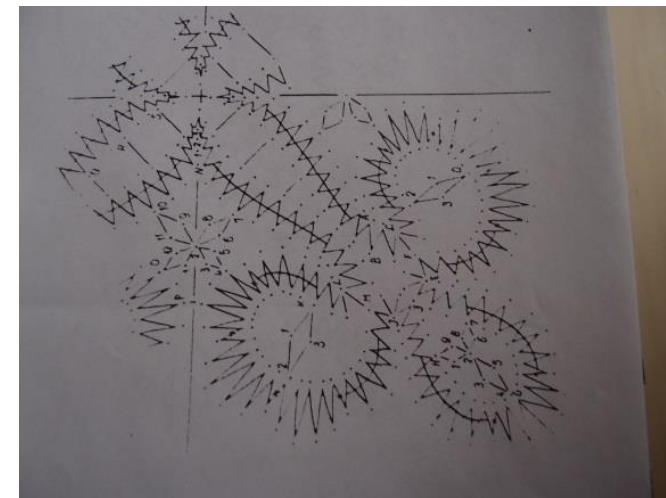
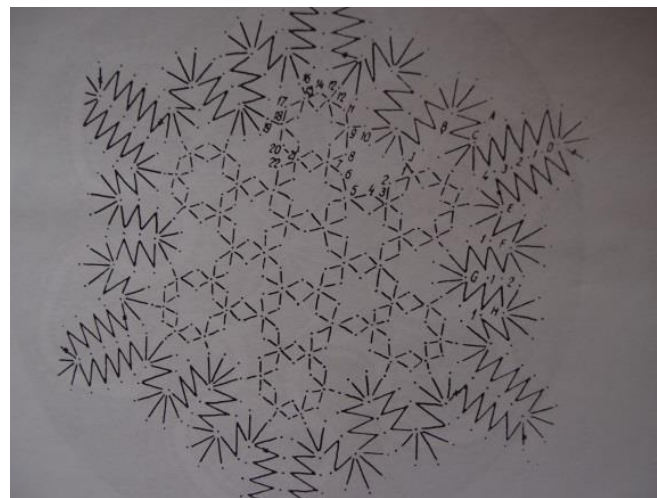

Další ukázka francouzské práce pochází od Odette Arpin a byla uveřejněna v časopise Lace Express Special 2011. Stylem bych ji přiřadila k již dvakrát zmíněnému podvinku ze školy Hotel de la Dentelle Brioude. Za velmi zajímavý detail bych považovala způsob, jakým autorka vyřešila překrývání jednotlivých vrstev krajky – mouchy vyplnila černě, ale místa, kde se překrývají s jiným prvkem, ponechala částečně nebo úplně nevyplněná. Dvě rovnoběžné čárky v pásce zřejmě nebudou znamenat plátno – to je zase vyplněné černě – ale mají naznačit, že se

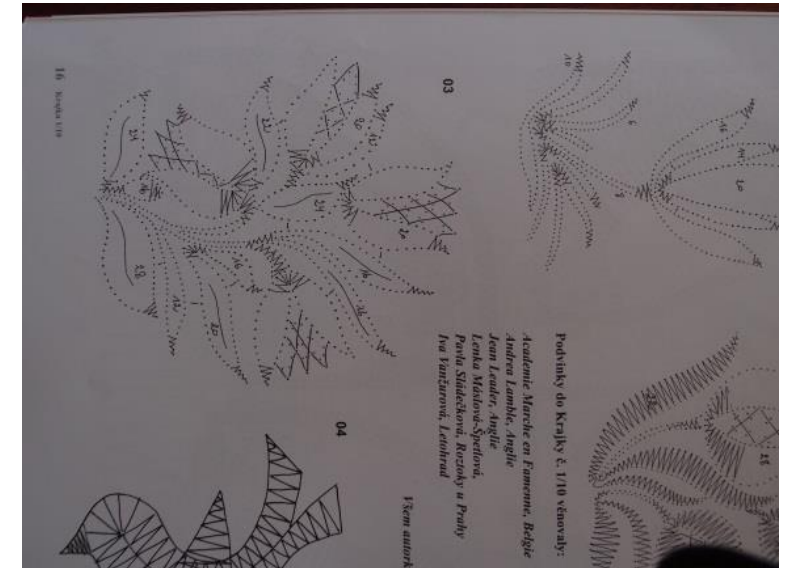
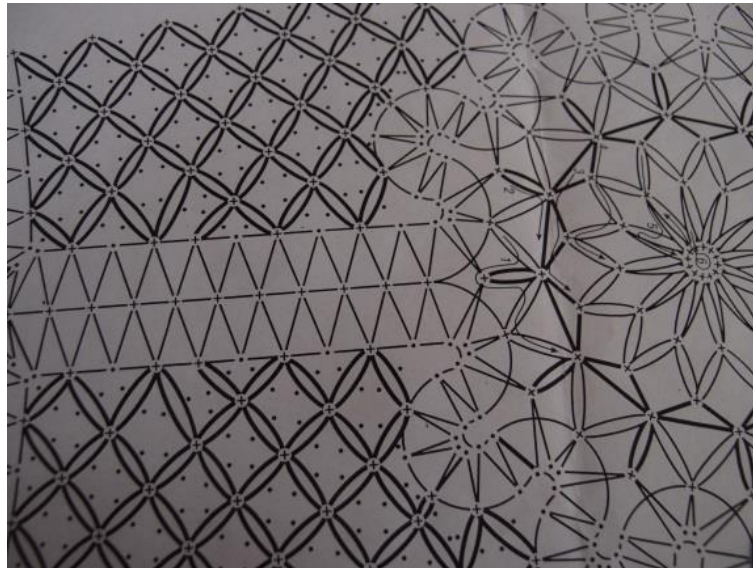
V časopise Lace Express Special 2012 jsem ale našla také zvláštní podvinek od autorky Mila Scatena z Itálie – vnější linie, ať už paličkované jakoukoliv technikou, jsou asi jasné. Zakroucené struktury zřejmě také, u nich mohu pouze pochybovat, zda vůbec budou držet tvar. Výplň je zřejmě paličkovaná nějakou moderní půdicí, v tom případě nám ale naznačené tečky zřejmě nebudou nic platné. Nepředpokládám, že by se komukoliv mohlo podařit upaličkovat podle nich na vlas stejnou výplň, jakou měla originální krajka.

Dostí zajímavý přístup zvolila autorka těchto podvinků z mně neznámého zdroje (5. 6. 2014 doplňuji na základě informace od jedné čtenářky, že výše uvedená ukázka pochází z knihy *Pre šikovné ruky* od autorky Györgyi Villányiové) – vidíme, kam přesně píchnout, kudy postupuje vodivý pár, jednotlivé kroky jsou dokonce očíslované, ale úplně chybí vnější okraje. Mně osobně to trochu omezuje představu o tom, jak bude hotová krajka vypadat, ale věřím, že by se podle tohoto podvinku paličkovalo dobře.

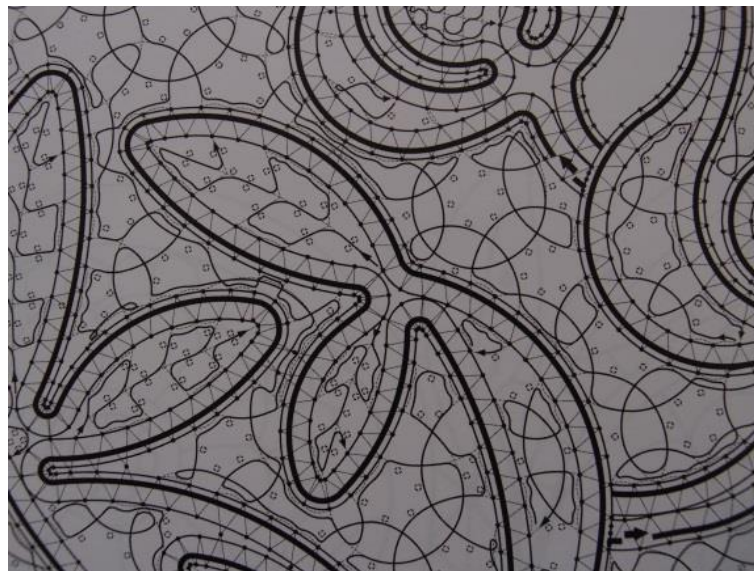
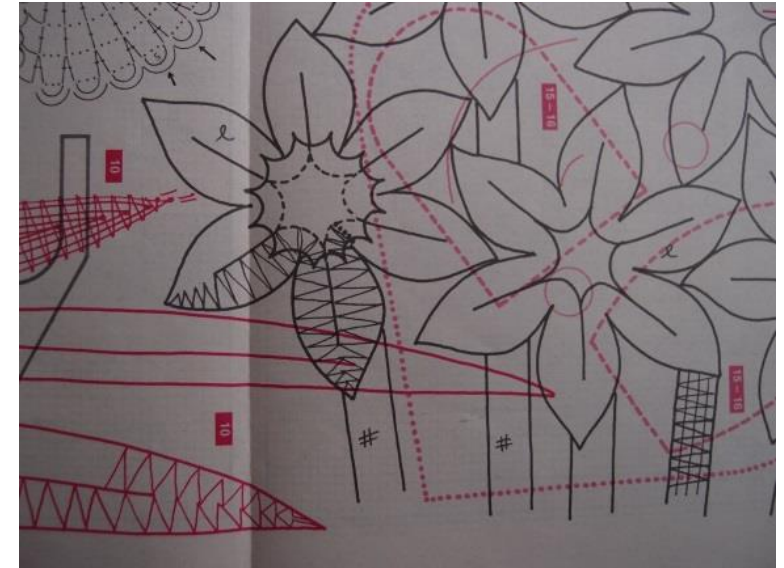

Ještě o něco minimalističtější jsou tyto podvinky uveřejněné v časopise *Krajka* 1/2010 – vidíme prakticky pouze body, kam píchnout, vodivý pár je naznačený jen v prvních několika řadách. Číslo zřejmě značí počet použitých párů, ale o jejich postupném přidávání a ubírání se nedozvídáme nic.

Vydavatelé zahraničních časopisů (v tomto případě bohužel neznám zdroj) zřejmě již před lety disponovali technologií, jak vzor na paličkování naprosto precizně překreslit. Hezky názorně jsou řešeny třeba vnitřní ohyby pásky, je naznačeno i pořadí jednotlivých kroků. Zajímavým způsobem jsou řešena místa, kde se připojuje – jakoby znaménkem plus v kolečku.

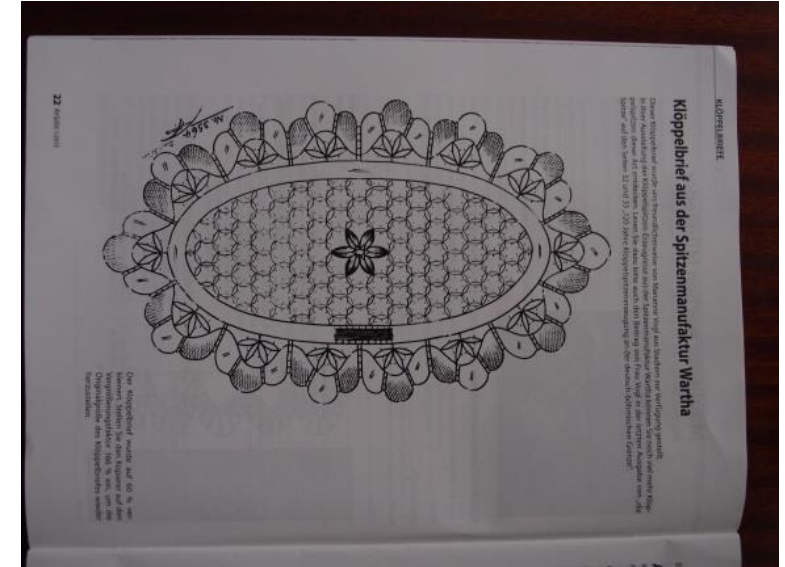
Pro porovnání uvádím podvinek ze slovenského časopisu Veľká noc 2/2003.

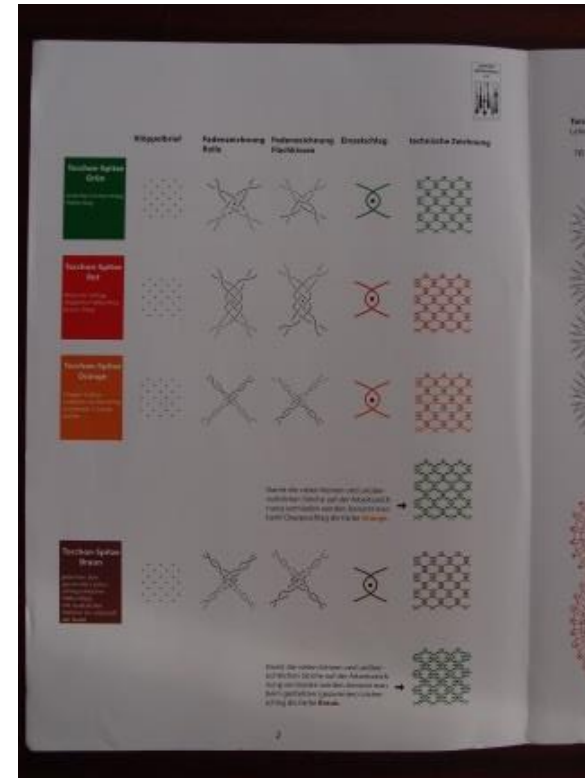
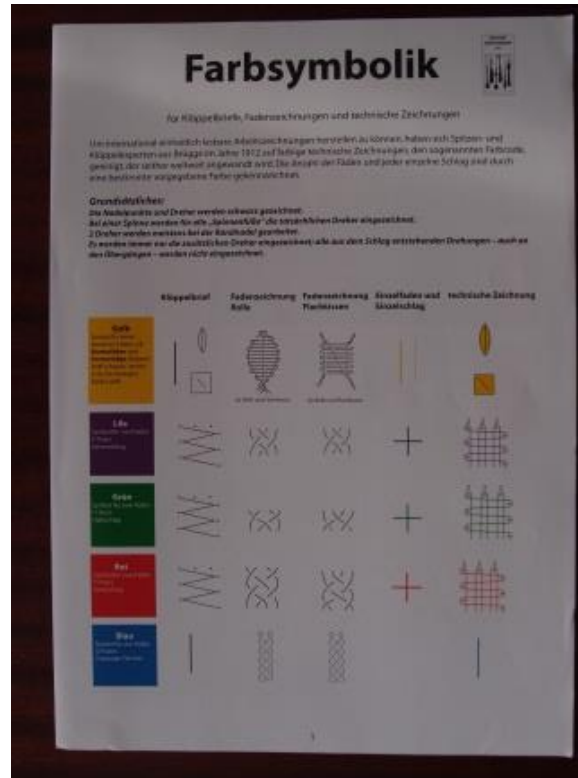
Další ukázka způsobu, jak na počítači velice pečlivě nakreslit vzor na paličkování, pochází od Tatiány and Alekseje Karpenkových (časopis Lace Express 2/2012). Neznám bohužel počítačový program, který toto dokáže. Zvlněná plná linie mezi lístky z pásky

naznačuje pořadí, v němž se jednotlivé prvky výplně paličkují – ty jsou provedené tenčí přerušovanou čarou, která na fotografii není příliš patrná. Pikotky jsou označeny přerušovanými kolečky.

Na závěr jsem si ponechala podvinky původem z Německa – a to rozhodně ne náhodou. Nejprve tedy uvedu snad sto let starý podvinek z krajkářské manufaktury ve městě Wartha (z časopisu Die Spitze 1/2013). Má se jednat o ukázkou krajkářské výroby na česko-německém pomezí. Podvinek je vypracovaný velmi podobným způsobem, na jaký jsme zvyklí, jen polohod je naznačen vyšrafováním daných ploch a pro plátno se používají dvě rovnoběžné čárky namísto u nás dnes obvyklejšího dvojitého křížku.

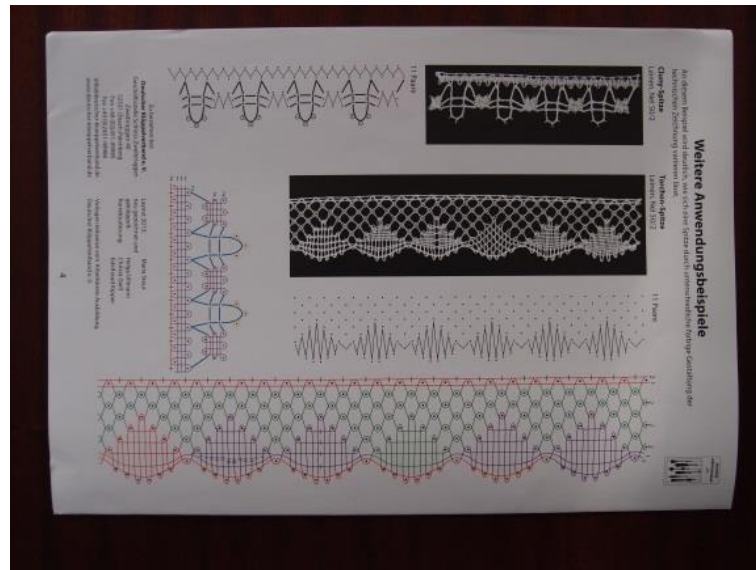
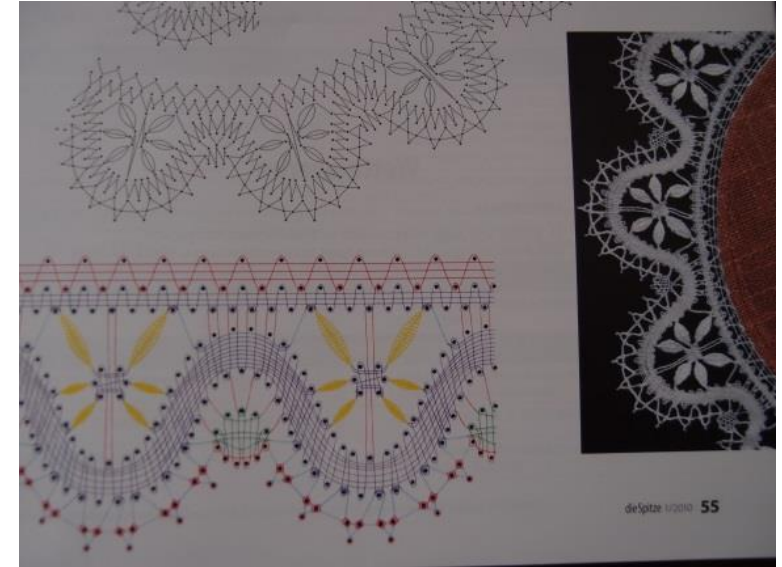
Když se ale podívám na podvinky vznikající v současnosti, nelze si nevšimnout, že se způsob jejich zpracování podstatně změnil. Dnes už nikomu nestačí „jen“ podvinek – dnes se navíc vyžaduje ještě technický výkres. Kdo s tím přišel a proč, to vážně netuším, ale zdá se, že tento trend v Německu již slušně zakořenil. Samozřejmě, je to umožněno tím, že dnes už málokdo kreslí podvinky ručně, a počítačový program knipling (případně jiné podobně zaměřené programy) takovou práci nejen umožňují, ale hlavně usnadňují. Takže byla každé ze základních technik přiřazena barvička, jakési kódové označení, údajně mezinárodně platné a uznávané. Jako důkaz uvádím přehled, který vyšel jako příloha některého z časopisů Die Spitze v roce 2013.

Jediné, co jsem schopná udržet v paměti, je, že mouchám patří barva žlutá. Jinak plavu. Když vidím takto barevně vypracovaný technický výkres, jen velmi zřídka jsem schopná si udělat představu, jak bude krajka vypadat. Přitom se tyto výkresy dělají právě proto, aby to pochopení usnadnily. Ale možná to funguje jenom u krajkářek, které se učily paličkovat právě už s využitím tohoto systému. Pravda je, že kdo to skutečně umí, ten pomocí těchto barevných kódů dokáže zachytit naprosto každý detail paličkované krajky – rozlišuje se dokonce složení před špendlíkem a za špendlíkem. Já sama ale tímto způsobem podvinek rozkreslit neumím a vlastně v tom ani nevidím kdovíjaký přínos. Nelze ovšem vyloučit, že se to jednou budu muset naučit...

Následuje tedy několik ukázek precizně zpracovaných podvinků německých autorek, všechny z časopisu Die Spitze:

Německý komplet – fotografie, podvinek a technický výkres v barvách. Tomu nechybí snad už vůbec nic. Jen mě zarazí, že na podvinku samotném nacházím jenom tečky, kam píchat, ale nevidím vnější obrysy pásek.

Tato ukázka má prakticky demonstrovat práci s barevným kódem. Kdybych ale měla k dispozici jenom barevný technický výkres, svádělo by mě to k jinému zpracování mřížky – vypadá to na celý hod, špendlík a znovu celý hod. V běžné mřížce, kdy v místě křížení paličkujeme pouze celý hod (a případně do středu pícháme špendlík), přece běhají jednotlivé páry šikmo od kraje ke kraji, ale podle tohoto technického výkresu se ten samý pár pohybuje cik cak vždy jen mezi dvěma svislými řadami. Zjevně tedy mám v této oblasti ještě co dohánět!

A to jsem se dosud nedotkla problematiky názvosloví – tedy vlastně dotkla, hned na začátku textu, kdy jsem zmiňovala mouchy. Stále znovu se setkávám s názvoslovím, které neznám, a navíc se nám ty názvy jaksi množí. Právě v německém časopisu Die Spitze totiž vloni vyšla anketa týkající se pojmenování pro tzv. nové půdice. Podle mého názoru jsou všechny zákonitě tvořeny určitou kombinací polohodu a celého hodu a není asi nutné, aby každá z bezpočtu variant měla své vlastní jméno. Ovšem německé krajkářky navrhly pro každou z těchto půdic hned několik možných názvů (v některých případech až osm) a z těch pak hlasováním vybíraly. Celkem se tak do hry dostalo několik desítek nových pojmů. Schválně, co si představíte pod názvy jako slovanská dlaždicová půdice, rybářská síť, polořetízek nebo vodopádová půdice? V tomto případě uznávám, že barevné technické výkresy mohou pomoci pochopit, jak přesně se která půdice paličkuje. Níže uvedená ukázka je z časopisu Die Spitze 3/2013.

Das ist eine Rückmeldung über die eingesetzten Namen geben würden. Es sind viele neue Namenvorschläge dabei gekommen, die auch auf der Internetseite des Klippenschnitzbundes abgefragt werden können. Aber insgesamt gesehen haben sich leider nicht sehr viele Mitglieder beteiligt. Wir stellen Ihnen heute noch einmal die bisher genannten Namen vor und wie viele Stimmen jeder Name bekommen hat. So können Sie sich ein besseres Bild machen. Es wäre schön, wenn sich noch viele Mitglieder bei der

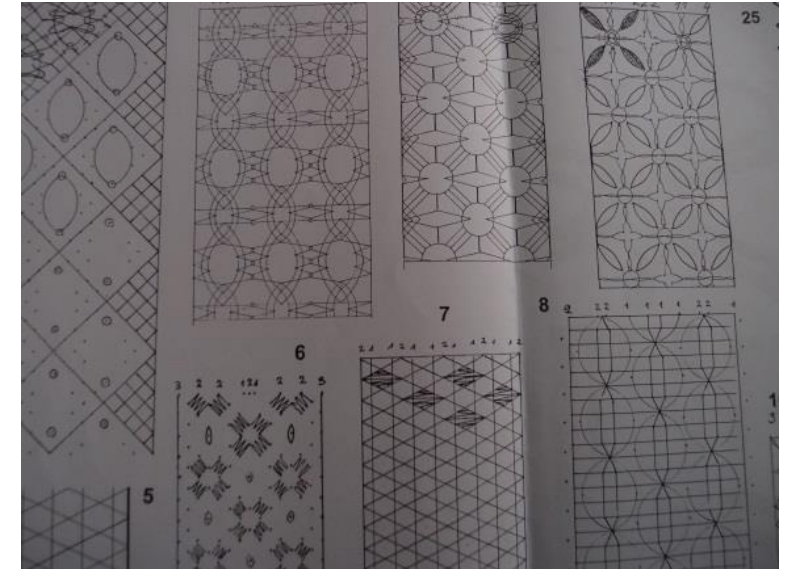
laci křesťanství, bei anderen Themen hingegen noch nicht. Wir bitten Sie nun noch einmal, überlegen Sie sich und nennen Sie Ihre bevorzugten Namen. Es geht jetzt nicht mehr darum, noch weitere neue Namen zu nennen, sondern über die vorhandenen abzustimmen. Wir freuen uns über zahlreiche Emails an Zeitigern-spitzen@deutsch-lace.org oder über die Arbeitsgruppe Zeitgemäßes Spitze Computer-Zeichnung Helga Ulmann

Muster	Namensvorschläge Stimmen	Techn. Zeichnung	Abbildung
Muster 1	a) Chaosgrund 1 b) Kleines Perlmuster 11 c) Perlgrund 2 d) Schwammgrund 2 e) Kleiner Chaosgrund 1 f) Kleiner Schwammgrund 2 g) Perlmuster 1 h) Salz und Pfeffer 1		
Muster 2	a) Großes Perlmuster 11 b) Großer Perlgrund 2 c) Wilder Lustgrund 1 d) Großer Chaosgrund 1 e) Großer Schwammgrund 3 f) Wellenperlmuster 1 g) Perlmuster 1 h) Panama 1		
Muster 3	a) Senkrechttes Rippenmuster 12 b) Rippengrund 2 c) Rippenmuster 3 d) Hopfenstangengrund 1 e) länggestreiftes Perlmuster 1 f) Nadelstreifen 1		
Muster 4	a) Waagrechttes Rippenmuster mit 1 Reihe Halbschlag 2 b) Waagrechttes Rippenmuster einfach 10 c) 1-1-Grund 1 d) Halb-Ganz-Grund 5 e) Stufenmuster 1 f) Schlagwechsel 1		
Muster 5	a) Waagrechttes Rippenmuster mit 2 Reihen Halbschlag 5 b) Waagrechttes Rippenmuster doppelt 1 c) 2-1-Grund 1 d) Zweihalb-Ganz-Grund 1 e) Halb-Halb-Ganz-Grund 1 f) Wellengrund 1 g) zweireihiges Rippenmuster 1 h) Querrisps 1		
Muster 6	a) Wellengrund 9 b) Halbflechte 1 c) Halber Kettengrund 8 d) moderner Halbschlag 1		
Muster 7	a) Diagonalgrund 6 b) Kettengrund 9 c) Slawischer Kachelgrund 2 d) Wellengrund mit 2 Reihen Halbschlag 1 e) moderner Rohrstuhlgrund mit Halbschlag 1 f) Mosaikgrund 1		
Muster 8	a) Diamantgrund 11 b) Verschränkter 1-1-Schlag 1 c) Kreuz-1-1-Schlag 1 d) dreireihiger Kettengrund 1 e) Kreuzgrund 1 f) Fischnetzgrund 1		
Muster 9	a) Welliger Halbschlaggrund 9 b) Wellenhalbschlag 4 c) Kreuzhalbschlag 1 d) Leinenhalbschlag 1 e) Wasserfallgrund 5 f) Diagonaler Halbschlaggrund 1		

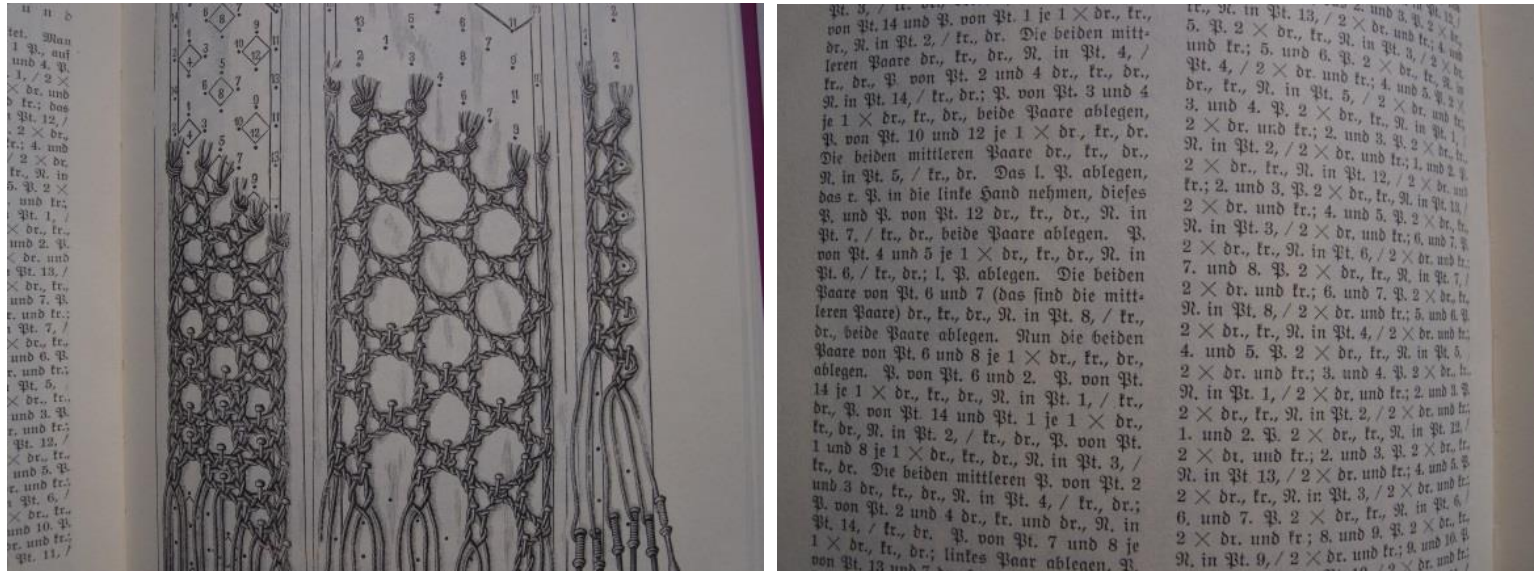
BERICHTIGUNG
In der Die Spitze Ausgabe 2/2013 hat sich der Fehler bei den Stichzahlen auf Seite 23 in nicht die Klippenschnitzbundes, sondern die Klippenschnitzbundes angegeben. Herzlichen Dank an Frau Gail, die uns darauf aufmerksam gemacht hat.
Adrianus Reiblich

O tom, jak se u těchto půdic střídají jednotlivé techniky, nevypovídají tyto názvy zhora nic. Trochu mi to připomíná půdice Zdeňka Doležala, které „frčely“ někdy v polovině devadesátých let 20. století. Ukázka je z publikace Obtížné půdice Zdeňka Doležala.

Pan Doležal pojmenoval své kreace dívčími jmény – ale nemohu říct, že bych se od té doby někde setkala s instrukcí, že mám paličkovat třeba půdici Ivu. Půdice jsou to nádherné, ale jejich názvy se nevžily. Zdalipak se vžijí ty německé? Uvidíme. Konkrétně pro mě by to znamenalo další „překladačský oříšek“, takže bych si asi měla výše uvedený přehled pečlivě uschovat.

Na druhou stranu, může být ještě hůř. Pro zajímavost jsem se podívala do knihy Illustrierte historische Handarbeitstechniken od autorů Mizi Donner a Carl Schnebel přibližně z roku 1920 (já ale vlastním pouze její novodobý reprint). Obsahuje na jednu stranu velice názorně zpracované obrázky, kde člověk přesně vidí, kudy která nitka vede, na druhou stranu jsou ale popisy práce zpracované tak, jak je známe z návodů na háčkování či pletení. Jednotlivé úkony jsou zkrátka uvedeny v řadě za sebou, popis se při tom samozřejmě hemží zkratkami. Ono to v podstatě všechno přesně sedí a navazuje, ale úplně se z toho vytrácí ta ruční tvořivá práce – ten popis jako by byl psaný pro robota, ne pro ženu.

Jak vidím, můj článek se rozrostl do parametrů menší seminární práce, a to jsem toto téma rozhodně nevyčerpala. Objevím-li v budoucnosti cokoliv zajímavého, text doplním. Opravdu velmi bych uvítala názory dalších krajkářek na tuto problematiku – těším se na Vaše příspěvky a předem moc děkuji.

Dana Mihulková